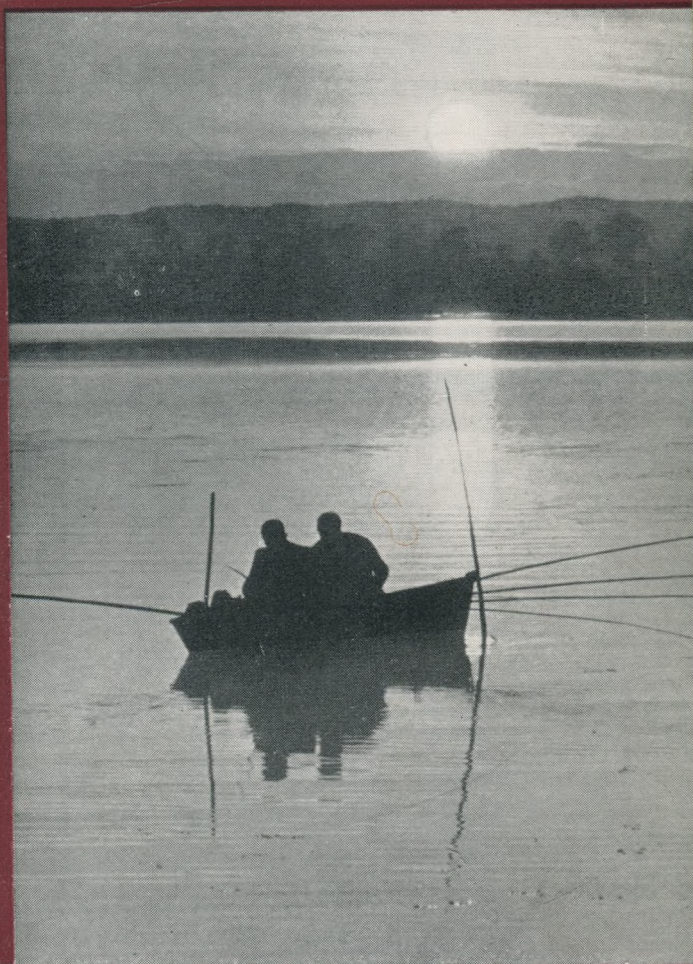

laiškai *Lietuviams*

1957

LAPKRIČIO MĖN.

NOVEMBER

VOLUME VIII, NO. 10

TURINYS

VISKAS KEIČIASI	289
LIBERALIZMAS, LAICIZMAS IR KLERIKA- LIZMAS – P. Salantas	290
EPISKOPALŲ MINISTERIS TAMPA KATALI- KU – Dr. Juozas Prunskis	296
PSICHOLOGIJOS KELIAI IR KLAIDŽIOJIMAI – P. Maldeikis	299
NELANKSTYK – NEREIKĖS TIESINTI! – Dr. J. Adomavičius	303
MEILĖS PRASMĖ SOLOVJOVO KŪRYBOJE – E. Vasyliūnienė	307
MIKAS ŠILEIKIS	311
RUDUO IR SUMAIŠYTAS ŽMOGUS – Kristina Kuliavaitytė	312
PO SĖJOS (Eil.) – J. Aug. - Vaičiūnienė	314
KUNIGO METAI (Eil.) – Kristina Kuliavaitytė	314
CHARAKTERIS IR PROFESIJA – A. Kezys, S. J.	315
IŠ FILMŲ PASAULIO – J. Vaišnys, S. J.	320

"Laiškai Lietuviams" leidžiami Tėvų Jėzuitų kas mėnesį, išskyrus liepos-rugpiūčio dvimėnesinį. Metinės prenumeratos kaina trys doleriai. Atskiras numeris 30 centų.

Redaktorius – Juozas Vaišnys, S. J.

Redaktoriaus Padėjėjas – Bruno Markaitis, S. J.

Administratorium – Petras Kleinotas, S. J.

Redakcijos ir Administracijos adresas:
5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois.
Telefonas: HEmlock 4-1677.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois. Tel. HEmlock 4-1677. Yearly subscription three dollars. Single copy 30 cents. Entered as second class matter at the Post Office at Chicago, Ill. Additional office of mailing in Putnam, Conn.

Immaculata Press

Viršelis ir vinjetės A. Kurausko

1957 LAPKRIČIO MEN.
(NOVEMBER)
VOLUME VIII, NO. 10

VISKAS KEIČIASI

GYVENIME niekas vietoje nestovi, viskas juda ir keičiasi. Po dienos naktis, po vasaros ruduo, po jaunystės ateina senatvė. Visas žmogaus gyvenimas yra sudėtas iš nuolatinių susitikimų ir atsiskyrimų, iš pasisveikinimų ir atsisveikinimų. Jei to nebūtų – nebūtų gyvenimo. Uola nesikeičia, nes joje nėra gyvybės. Judesys yra gyvybės ženklas, o sustingimas – mirties. Žmogus su šiuo gyvenimu susitinka ir greitai vėl skiriasi. Verkia kūdikis, pirmą kartą gyvenimą sveikindamas, nes jo prigimtis gal nujaučia, kad po ilgesnės ar trumpesnės metų virtinės reikės ji atsisveikinti. Metai ugdo žmogaus kūną, ir brandina dvasią – metai didina žmoguje gyvenimišką judesį, keisdami žmogų stipryn ir geryn. Bet metams vis sukant ir sukant gyvenimą, žmogus pamato, kad jo kūnas yra atvirkščiai proporcingas dvasiai. Kai kūnas vis silpsta ir silpsta, kai vis artėja sustingimui, dvasia nuolat stiprina sparnus ir pagaliau, palikusi nejudantį sustingusi kūną, kyla aukštyn – tikrajam savo gyvenimui, nesuvaržytam kūniško sustingimo. Kai jos žemiškasis gyvenimas pasikeis į amžinąjį, ji nuolat gyvens ir judės, bet jau daugiau nesikeis – ji gyvens nuolatiniu gyvenimo sveikinimu ir susitikimu su juo. Niekados daugiau nereikės skirtis ir atsisveikinti.

Liberalizmas, Laicizmas ir Klerikalizmas

P. SALANTAS

ŽMONIŲ pasikalbėjimuose dažnai tenka išgirsti tokių išsireiškimų: "Tai tikras liberalas... tai klerikalai, kunigų klapčiukai... jis yra labai tolerantiškas – būkite be baimės, supras... jie stoja už laicistinę mokyklą... jis yra cicilikas, bedievis..."

Pažiūrėkime, kas už tokių žmonių vertinimų slepiasi, kiek čia perdėjimo ir šmeižto, kiek tiesos ir gėrio. Pasvarstykime, kas iš tikrųjų yra liberalizmas, laicizmas ir klerikalizmas. Toliau pakalbėsime, kokia turėtų būti mūsų laikysena jų atžvilgiu.

Liberalizmo esmė

Liberalizmas paeina nuo lotyniško žodžio "libertas" – laisvė. Liberalizmas yra idėjinė ir politinė srovė, kuri laisvės branginimą ir jos gynimą laiko svarbiausiu dalyku. Liberalai dėl to laisvę taip labai brangina, kad ji yra didžioji žmogaus vertybė, iškelianti žmogų į laisvą asmenybę. Gyviai jos neturi. Žmogaus laisvę ir laisvą valią kartais kiti žmonės nori sumažinti ir net visai užgniaužti. Užtat liberalizmas kovoja už laisvą žmonių apsisprendimą ir veiklą visose žmoniškojo gyvenimo srityse. Liberalizmo pagrinduose yra trys pagrindiniai principai:

- a) su nieku pasaulyje nesulyginama žmogaus vertė;
- b) sąžinės laisvė pasirinkti ir laisvai išpažinti bet kurį tikėjimą ar pasaulėžiūrą;
- c) tolerancija kitoms religijoms, pasaulėžiūroms ir žmonių gyvenimo būdams.

Liberalizmas, kaip matyti, nėra kokia nors pilna pasaulėžiūra ar filo-

sofinė sistema. Tai daugiau moralinis arba dorinis nusistatymas kitų žmonių ir jų pasaulėžiūros atžvilgiu: laikytis tolerancijos santykiuose su kitais žmonėmis ir kovoti už sąžinės laisvę viešajame gyvenime. Iš to sekanti išorinė valdymosi forma yra demokratija. Toks liberalų nusistatymas yra tikrai kilnus ir garbingas. Juk dėl religinės, pasaulėžiūrinės ir politinės neapykantos tiek daug žmonių nukentėjo naujųjų amžių pradžioje ir dabar kenčia visiškai be jokios kaltės ar blogos valios.

Su laiko srovėmis

Sakėme, kad liberalizmas nėra pilna pasaulėžiūra. Tačiau kaip tik tas pilnutinės pasaulėžiūros trūkumas ir išstato liberalus į pavojų persiimti kitomis ideologijomis, kartais vienašališkomis ar net klaidingomis. Dauguma liberalų to pavojaus neišvengė ir nuėjo su laiko srovėmis.

Nuo pat pradžios dauguma liberalų persiėmė perdėtu individualizmu. *Individualizmas* laiko individą didžiausia vertybe ir leidžia jam daryti viską, jeigu tik tai suderinama su kitų žmonių laisve. Bendruomenei ir valstybei nepripažįsta kitos teisės, kaipėjimo "naktinio sargo" pareigų.

Tokiu būdu individas ir atskiros žmogaus protas pasidaro visų dalykų aukščiausiu mastu. Taip įsigalėjo tarp liberalų racionalizmas. *Racionalizmas* nepripažįsta jokių kitų tiesos, gėrio ir doros normų, kaip individo protą (lotyniškai "ratio"). Dėl to, žinoma, racionalistai neigia atgamtinę, apreikštąją religiją ir krikš-

čionybę, arba bent abejoja jos tikrumu. Mat, žmogaus protas negali pilnai tų apreikštųjų tiesų suprasti ir patikrinti.

Šią liberalų kryptį dar labiau sustiprino *pozityvizmas*, kuris tenori pripažinti tik pojūčiais ir protu patikrinamus dalykus. Dėl to dauguma pozityvistų neigia Dievą ir bet koki žmogaus ryšį su Juo, vadinasi, neigia religiją. Užtat jie kovoja už religijos įtakos pašalinimą iš gyvenimo.

Visos šitos ir kitokios filosofinės laiko srovės bei dvasinės sampratos suteikė liberalizmui beveik visur laicizmo atspalvį. *Laicizmas* (nuo lotyniško žodžio "laicus" – pasaulietis) yra iš įvairių srovių susidedanti doktrinalinė ir politinė kryptis, siekianti pašalinti religijos įtaką iš šeimos ir viešojo gyvenimo. Pagrindinė laicizmo dogma: religija yra grynai privatus dalykas. Dėl to jis neigia kiekvieną religinį autoritetą ir Bažnyčios galią saistyti žmogaus sąžinę, o per ją ir viešąją žmonių gyvenimą. Praktikoje laicistai stengiasi atskirti Bažnyčią nuo Valstybės ir panaikinti Bažnyčios įtaką viešajame gyvenime. Vienur šis laicizmas yra arba buvo silpnėsi (Anglijoje, Vokietijoje, JAV), kitur stipresnis, o kai kur jis ėgijo net kovojančio ateizmo bruožus (Prancūzijoje, Portugalijoje, ir kai kuriuose Pietų Amerikos kraštuose).

Veiksmas ir atoveiksmis

Laicistai visur skelbia laisvės, lygybės ir iš kunigijos bei Bažnyčios išsilaisvinimo evangeliją. Visur sklin-da laisvos pasaulėžiūros ir laisvo, nuo dvasiškių nepriklausomo sąžinės apsisprendimo šūkiai. Daug kur įvedama civilinė metrikacija ir laicizmo dvasioje vedamos valdžios mokyklos. Visai kliudoma konfesinėms mokykloms ir katalikiškai

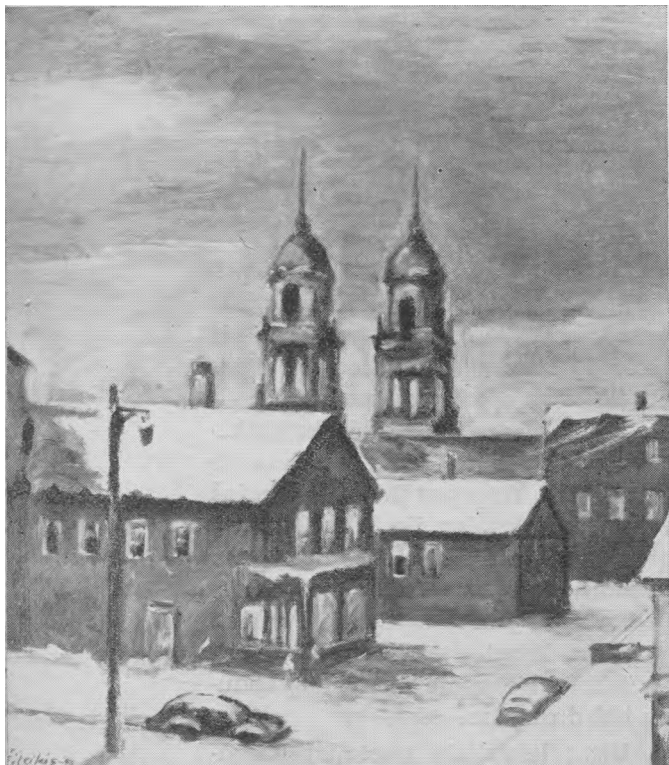
spaudai. Praktikuoją katalikai vadinami atsilikusiais neapsišvietėliais, o kunigai – laisvės trukdytojais ir pažangos priešais.

Žinoma, katalikų veikėjai ir kunigija pradėjo priešintis. Jie negalėjo atiduoti plačiasias tikinčiųjų mases racionalizmo, laisvamanybės ir bedievybės srovėms ir tokiu būdu prisidėti prie teigiamos krikščionybės įtakos sunaikinimo privačiame ir viešame žmonių gyvenime. Pirmiausia jie kovojo daugiau neigiamai – gindami religiją ir katalikiškąją tikėjimą bei savo turimas pozicijas visuomenėje. Taip pat jie kovojo prieš visus liberalus, ar jie būtų laicistai ar ne, apšaukdami juos Bažnyčios priešais, laisvamaniais, nedorėliais, bedieviais, "cicilikais" ir t. t. Paskiau pradėta kovoti teigiamai – stiprinant katalikiškąsias mokyklas, spaudą bei draugijas.

Užtat laicistinių nuotaukų liberalai pradeda vadinti klerikalais visus Bažnyčią ir kunigiją ginančius katalikus. *Klerikalizmas* (nuo lotyniško žodžio "clericus" – dvasiškis) yra srovė, siekianti kunigijos galios išplėtimo pasaulinėje valdžioje. Kunigai ir vyskupai siekia valdyti žmones, žinoma, ne patys tiesioginiai, bet per sau patikimus žmones ir per jų daromą įtaką valdantiems asmenims. Bet kunigų vieta esanti bažnyčia ir zakristija...

Liberalizmo ir klerikalizmo įvertinimas

Katalikų dvasiškijoje kartais tikrai pasitaikydavo klerikalizmo reiškiniai – atskirų dvasiškių pastangų turėti perdėtos įtakos valdantiejiems, bet dėl to negalima kaltinti visos dvasiškijos ir Katalikų Bažnyčios. Tačiau manome, kad kiekvienas pažįstas savo krašto ir kitų tautų istoriją, pripažins, jog daug daugiau lai-

M. Šileikis

Šv. Prokopijaus bažnyčia

cistiniai liberalai naudojo savo valdžioje turimas pozicijas ir kitas priemones prieš kunigus, prieš katalikiškojo gyvenimo viešus pasireiškimus ir net prieš pačią krikščioniškąją religiją. Taip pat norėtume priminti, kokia turėtų būti bendra mūsų laikysena liberalizmo atžvilgiu: kas jame yra gera, tai vertinti ir priimti. Tarp įvairių nusistatymų žmonių kova buvo, bus ir turi būti, nes kitaip — tai būtų žmonių nejautrumas tiesai ir nedovanotinas indiferentizmas. Todėl tos kovos nereikia vengti ir smerkti, tačiau reikalauti, kad toji kova būtų vedama žmoniškai, nevartojant šmeižtų, prievartos ir kitų negarbingų priemonių.

Sveika ir perdėta tolerancija

Sakėme, kas gero yra liberalizme, tai reikia vertinti. Liberalizmas labai aukštai iškėlė laisvės vertę ir daug prisidėjo prie sąžinės laisvės iškovojo gyvenimo praktikoje. Mat, nuo Reformacijos laikų buvo laikomasi dėsnio: "Cuius regio, eius religio — kieno valdžia, to ir religija". Todėl pavaldiniai buvo visomis priemonėmis verčiami laikytis valdovo tikėjimo. Dėl to kilo aršios kovos, karai ir neapykanta kitos tikybos žmonėms. Vėliau, absoliutizmo laikais, t. y. neribotos karaliaus galios laikais, buvo labai persekiojami kitokių politinių įsitikinimų žmonės.

Be to, anksčiau buvo laikomasi nuomonės, kad tiesą ar tikrąją religiją privalo priimti visi, nesvarbu, ar ją laisvai pripažįsta ar ne. Tik vėliau buvo suprasta, jog vienas dalykas yra tiesa savyje, o visai kitas dalykas yra tos tiesos subjektyvus pažinimas ir asmeniškai pripažinimas, ypačiai kai eina klausimas apie apreiškąsias tiesas. Dėl įvairių priežasčių dažnas žmogus ir prie geriausių norų nepajėgia jos pripažinti ir laisvai priimti. Todėl negalima versti laisvo žmogaus priimti tos pasaulėžiūrinės tiesos ar religijos, kurios jis laisvai nepripažįsta. Tenka tad pakęsti arba toleruoti kitų nusistatymų ir kitų tikybų žmones savo tarpe.

Galime eiti dar toliau: kadangi tų žmonių pasaulėžiūriniai ir religiniai nusistatymai sudaro jų asmenybės dalį, jiems tai yra brangiausia. Užtat dėl žmogaus vertybės tenka gerbti net kitų įsitikinimus, nors jie gal pilnai nesutinka su tikrove ar apreiškąja religija. Liberalai tuo stipriai išsamišmonino ir todėl taip iškėlė toleranciją į praktiškąją kasdieninio elgesio taisyklę, į moralinę arba dorinę principą santykiuose su kitų religinių,

dorinių bei politinių nusistatymų žmonėmis. Tą liberalų rodomą pagarbą žmogui ir sveiką toleranciją kitų įsitikinimams reikia labai vertinti ir padaryti savo elgesio taisykle.

Tačiau kaip kiekvieną dorybę galima pertempti ir gerą dalyką piktam panaudoti, taip galima pertempti ir tolerancijos vertę. To pavojaus neišvengia ir dauguma liberalų. Daug kam ši jų tolerancija pavirsta į visai nesijaudinančią laikyseną klaidos, netiesos ir nedorybės atžvilgiu, į šaltą indiferentiškumą, abejutiškumą ar net visai ironišką abejojimą tiesos, gėrio ir grožio vertybe. Jų nuomone, pažinti tiesą arba tikrąją religiją yra visiškai neįmanoma. Kiekvienas toks pažinimas esąs grynai subjektyvus, sąlyginis, reliatyvus. Todėl nėra reikalo karščiuotis ar ginčytis, svarbu tik savo laisve gerai naudotis. Tokia laikysena yra klaidinga ir vengtina. Privalome visados atsiminti, kad, jeigu mes tobulai tiesos ir nepažįstame, vis tiek tas pažinimas yra tikras ir objektyvus, kaip tiesioginiai ar netiesioginiai besiremias žemiškąja bei antgamtine tikrove ir gera valia. Galima būti tikru liberalu, plačių pažiūrų žmogumi, visai nesant indiferentu ar skeptiku religijos, pasaulėžiūros ar doros klausimuose.

Laicizmo prievarta

Kartais pasitaiko, kad kai kur turi rimtą pagrindą daugelio liberalų laicistinė laikysena. Mat, viduramžiais ir po jų einančiais šimtmečiais, o kai kur dar ir dabar, Bažnyčia ir Valstybė veikė sutartinai. Jos teikė viena kitai tam tikras nuolaidas ir pagalbą. Užtat Bažnyčia turėdavo stiprią įtaką žemiškuose ir politiniuose dalykuose, o pasaulinė valdžia – grynai bažnytiniuose reikaluose, pvz., vyskupų skyrimo, dvasiškių išlaikyme.

katalikų tikėjimo ir kulto gynime. Be abejo, nekartą atsitikdavo ir visai nepateisinamų dvasiškosios įsikišimų į politiką, o pasauliečių – į bažnytinius reikalus. Bet dauguma liberalų kovojo tik prieš Bažnyčios atstovų kišimąsi į politiką, o nekreipė dėmesio, kad politikai kišdavosi į Bažnyčios reikalus.

Daugeliui liberalų tai buvo ir yra proga siekti tikrojo laicistų tikslo: Bažnyčios įtakos pašalinimo iš šeimyninio ir viešojo gyvenimo. Prie šio tikslo vieni liberalai prisideda sąmoningai, kiti nesąmoningai, suvilioti gudraus laicistinio žaidimo. Laicizmas juk lošia dviem kortom: su vienais iškelia laisvės, lygybės ir tolerancijos kortą, su kitais atvirai pasirodo siekias Bažnyčios įtakos ir religijos išnaikinimo.

Žinoma, laicistai to tikslo siekia palaipsniui: pirma Bažnyčios nuo Valstybės atskyrimo, paskui Bažnyčios įtakos neutralizavimo, valdžiai globojant kitas tikybas, sroves bei grupes; toliau jau siekiama sumažinti Bažnyčios įtaką, tiesioginiai ar netiesioginiai remiant antireliginę propagandą, neleidžiant kunigams užimti profesorių vietų aukštosiose mokyklose, panaikinant kapelionų vietas mokyklose, kariuomenėje, ligoninėse, kalėjimuose, kliudant katalikams užimti aukštesnes vietas visuomenėje. Kai kur jau uždedama laicistinė pasaulėžiūra visam viešajam gyvenimui. Mokykla, spauda, viešosios institucijos ir viešoji nuomonė leidžiama tik laicizmo dvasioje.

Tai yra neteisingumas ir prieštaraavimas savo principams. Tie patys laicistai bei liberalai, kurie šaukėsi tikėjimo ir sąžinės laisvės bei reikalavo tolerancijos, patys baigia užgniaužti laisvę ir skelbia išnaikinimą kitoms pasaulėžiūroms. Jie skundžia-

si, kad Bažnyčia kliudo pasireikšti kitiems tikėjimams viešumoje, bet patys uždeda laicizmo dvasį visai visuomenei. Ir tai vyksta demokratinuose kraštuose! Nekartą juose visas viešasis gyvenimas yra kreipiamas į kairę ar į laicizmą, nors didelė tautos dauguma yra katalikiška. Tai yra pasityčiojimas iš jų pačių skelbiamos laisvės ir demokratijos.

Be abejo, ne visi liberalai yra laicistai ar to paties laipsnio antiklerikalai. Ne visi yra indiferentai, laisvamaniai ar bedieviai. Taip pat ir mes, katalikai, neturime pertempti Bažnyčios teisių viešajame gyvenime ir neginčyti kartais pasitaikiusių ar pasitaikančių netaktiškų dvasiškijos įsikišimų į valstybės politiką. Neturime ginčyti leistinumą įvesti teisinį Bažnyčios atskyrimą nuo valstybės dėl susidariusios ypatingos padėties. Tai rodo Portugalijos Salazaro pavyzdys. Mes galime toleruoti kitas pasaulėžiūros ir pripažinti kitoms religijoms propagandos bei viešo kulto teisę, jei nėra piktnaudojimo pavojaus. Čia galima prisiminti Ispaniją ir Braziliją, kur Amerikos doleriais turtingos sektos suvilioja vargšus žmones. Laisvuose kraštuose idėjinė kova tarp įvairių pasaulėžiūrų bei nusistatymų žmonių buvo ir bus. Jos nereikia smerkti ir bijotis. Žmonės visados nori ir kovoja, kad ir kiti laikytųsi jų branginamų tiesų. Svarbu tik, kad nebūtų griebiamasi šmeižtų ir moralinės bei fizinės prievartos.

Tačiau mes, katalikai, turime drąsiai stoti už sąžinės ir tikėjimo laisvę, už dorą, už savo katalikiško tikėjimo ir Bažnyčios įtakos pasireiškimą viešajame gyvenime. Tos pačios demokratijos vardu mes galime ir turime reikalauti, kad būtų leidžiamos, šelpiamos ir net išlaikomos katalikiškos mokyklos, kad būtų leidžiamos

katalikiško gyvenimo išorinės manifestacijos. Žinoma, tokias pat teises reikia pripažinti ir religinėms bei pasaulėžiūrinėms krašto mažumoms.

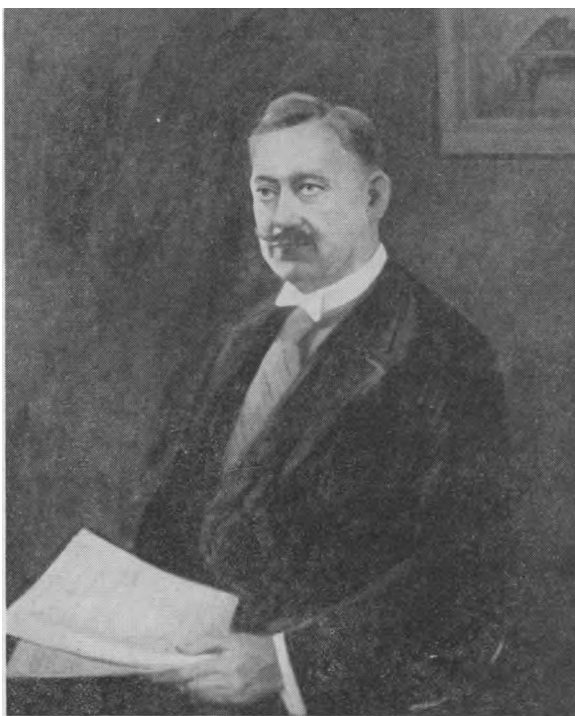
Be to, geros valios liberalams laicistams turėtume parodyti, jog šioje kritiškoje žmonijos kovos prieš komunizmą valandoje, aštriai puldami Bažnyčią, jie griautų vieną iš pačių stipriausių gynimosi linijų ir tokiu būdu, noromis ar nenoromis, talkininkautų komunizmui. Kultūringose tautose jau seniai praėjo tie laikai, kai vieni kitus pravardžiuodavo "cicilikais", bedieviais, klerikalais ir inkvizitoriais.

Partinė laisvė ir atsakomybė

Nešdami demokratijos idėją į gyvenimą, liberalai yra daug gero žmonijai padarę. Tuo jie teisingai giriasi, ir mes galime drauge su jais džiaugtis. Tačiau nei mums nei jiems nereikia užmiršti, kad liberalinės partijos dažnai buvo stiprioje laicizmo įtakoje, dėjosios su visomis "antiklerikalinėmis" grupėmis kovoje prieš Bažnyčią ir žmonių masėms nieko gero neatnešė tik užslopino katalikiškąją pasaulėžiūrą bei dorą. Be to, daugelyje šalių liberalinė demokratija buvo ir yra grynai formalinė, tik iš vardo, nes iš tikrųjų valdo ne tauta, o tik grupė įtakingų politikų, pramonininkų ir prekybininkų. Ji sugeba propaganda, pažadais ir pinigais patraukti nesąmoningą balsuotojų masę savo pusėn. Nedaug stengiamasi pasiekti pilnutinės demokratijos ir socialinės lygybės. Mat, ir daugelio liberalų remiamas ekonominis liberalizmas su savo egoistiškai individualistine nuosavybės etika niekad nesisielėjo plačiomis darbininkų masėmis ir išnaudojo ekonomiškai silpnąją savo partnerę — darbininkiją. Tai buvo viena svarbiausių

Miko Petrausko
portretas

M. Šileikis

priežasčių, iššaukusių klasių kovą ir darbininkų metimąsi į komunizmo glėbį.

Dabar padėtis daugelyje kraštų iš lėto gerėja. Neoliberalizmas ir liberalinės partijos pradeda vis daugiau rūpintis socialiniais reikalais. Jų remiamas liberalizmas daug kur darosi tolerantiškesnis, nebe toks aršus kitoms pasaulėžiūroms ir Katalikų Bažnyčiai. Todėl katalikai gali priklausyti kai kurioms liberalinėms partijoms. Tačiau gerai nežino, kas yra liberalinė demokratija, kokią atsakomybę jie prisiima ir kokie pavojai gresia jų pačių katalikiškajai pasaulėžiūrai. Jeigu tos partijos kuria me nors klausime eitų prieš religijos, Bažnyčios ar įgimtąsias žmogaus teises, reikia viešai tam pasipriešinti.

Antra vertus, jei kas priklauso krikščioniškosios demokratijos partijoms, taip pat turi būti aiškiai įsisąmoninęs, kad nei jo partija nėra neklaidinga, nei visada ji yra pasirinkusi teisingiausią kelią, nei yra oficiali katalikybės atstovė ar Bažnyčios gynėja. Politikoje ir gyvenimo praktikoje daugel kelių į tą patį tikslą veda, t. y. į žmonių bendrųjų reikalų patenkinimą, kuriuos diktuoja tos pačios žmogaus prigimties ir sąžinės reikalavimai.

Tad mūsų krikščioniškajai laikysenai tebūnie gairės šie Izabelės Le-seur žodžiai: "Ne viską priimti, tačiau viską suprasti; ne su viskuo sutikti, bet viską atleisti; ne viską laikyti savu, bet visur ieškoti dalelės paslėptos tiesos."

Episkopų Ministeris Tampa Kataliku

DR. JUOZAS PRUNSKIS

VISADA mes žavimės ne besiblaškiančiomis peteliškėmis, ne vėjo plakamais ir linguojamais stagarais, o gilyn šaknis įleidusiais ąžuolais, į erdvės mėlynės besistiebiančiomis pušimis – žavimės žmonėmis, kurie ieško tiesos ir gyvenimo prasmės.

Paskutiniu metu vienas tokių įdomių mintytojų ir ieškotojų yra James Harry Price. Pirmiau jis buvo žymus episkopų ministeris. Gimęs 1902 m. Baltimorėje, išėjęs studijas episkopų teologijos mokykloje Cambridge, Price buvo išventintas episkopų ministriu 1928 metais.

Gilus tiesos ieškotojas tomis studijomis nepasitenkino, jas dar gilino Kolumbijos universitete, Union teologijos seminarijoje ir Naujoje Socialinių Studijų mokykloje. Gavęs gilų teoretinį išsilavinimą ir daktaro laipsnį, jis dar norėjo arčiau susipažinti su gyvenimo praktika ir gerokai pakeliavo po Europą ir Pietų Ameriką. Eilę metų jis studijavo Amerikos indėnų kultūrą, ypač JAV pietvakariuose ir Meksikoje, Jukatane, Bolivijoje ir Peru valstybėje.

Krikščionybės studijos atveda į katalikybę

Būdamas pastorium New Yorko valstybėje, rūpinosi kultūriniu savo parapiečių auklėjimu ir suorganizavo svarbiųjų knygų seminarą, pats mėgęs jas sekti ir skaityti. Ypač jis susidomėjo graikų ir pirmųjų krikščionių rašytojų veikalais, stengdamasis gilintis į jų mintį ir filosofiją. Tos studijos jam atskleidė naujus krikščionybės horizontus, vedančius į katalikybę. 1953 m. jis buvo Washingtone priimtas į Katalikų Bažny-

čią. Katalikybės tiesas dar specialiai jis studijavo su jėzuitu Ferdinand Schoberg. Paskui buvo pakviestas profesoriauti į Iona kolegiją New Rochelle mieste, kur dėsto vakarų civilizacijos istoriją.

Mums labai įdomu, kaip ir kodėl tasai išmokslintas episkopų dvasis tapo kataliku. Tai jis pats yra aprašęs, ir jo pasipasakojimas yra išspausdintas J. A. O'Brien veikale "Roads to Rome". Jį paveikė savotiškas protestantų sektose įsivyravęs liberalizmas. Štai kaip jis pats rašo:

– Iš tiesų, dabar yra taip išsiskynijusi praktika, kad net nesukelia nusistebėjimo, kai protestantų ministeris pamaldose sukalba "Tikiu Dievą Tėvą", o paskiau pamoksle visa tai paneigia. Dabar sukeltų nusistebėjimą, jeigu jisai, nuėjęs į sakyklą, visą tą "tikiu Dievą Tėvą" gintų. Tai būtų nepopuliaru ir gal net suteiktų jam nemalonių bei keblių pasekmių, ypač kai jis prieitų prie šventųjų bendravimo, nuodėmių atleidimo, iš mirties prisikėlimo ir amžinojo gyvenimo.

Protestantai, kurie iš pradžių sakė savo tikėjimą teremią Bibliją, dabar daug kur kalba, kad Bibliją tėra pamaldžių nuomonių rinkinys. Jam padarė didelį įspūdį faktas, apie kuri jis taip sako:

– Aš negalėjau rasti jokios kitos Bažnyčios, išskyrus katalikų, kuri naudotų visą Šv. Raštą pilnumoje ir jį rimtai priimtų kaip apreikštą Dievo žodį.

Anot jo daugeliui protestantų Bibliją yra kaip švediškas valgių stalas, vadinamas smorgasbord: prieini prie jo ir išsirenki, kas patinka, o kas

nepatinka — praleidi. Jam kaskart ėmė vis labiau atrodyti, kad vienintelė vieta, kur viskas reikiamai tvarkoma, yra Katalikų Bažnyčia. Tačiau iki galutinio apsisprendimo praėjo daug laiko. Jis pats apie tai rašo:

— Aš galiu tik pasakyti, kad reikėjo viso dešimtmečio skaitymo, studijavimo ir maldų, kol viskas griežtai išryškėjo ir aš galėjau pasibelsti į Katalikų Bažnyčios duris, prašydamas įsileisti.

Jis buvo ypatingai išstudijavęs šv. Augustino "Dievo miestą" ir Dantės "Dieviškąją Komedią". Dabar jis pradėjo į tokius veikalus žiūrėti ne kaip į gabių rašytojų eilines nuomones, bet kaip į tiesos išvėlgimą tų žmonių, kurie nebandė tik publikos užimti, bet kurie rašė, turėdami viziją, jiems suteiktą visų tiesų Autoriaus. Bestudijuodamas senovės krikščionių autorius, jis įsitikino šia tiesa:

— Po keletos metų man darėsi vis aiškiau ir aiškiau, kad didžioji dauguma vakarų civilizacijos didžiųjų rašytojų buvo katalikai. Man buvo neįmanoma gilintis į juos ir neiti drauge su jais.

Ką jis rado katalikybėje

Katalikybėje jis rado derinimąsi su gamtos įstatymu, ko jis nerado kitose religijose. Jam turėjo gilią įtaką ir katalikų draugiškas šiltumas. Apie tai jis rašo:

— Kiekviena proga, kai tik aš susitikdavau vietinės katalikų parapijos kleboną, jis man rodė tiek šilimos ir švelnumo, kad tai veikė užkariaujančiai. Vienu metu žymus jėzuitas, kurį aš pažinojau tik iš susirašinėjimo, parodė man tokį pasitikėjimą, kad man tai pasiliko neužmirštama. Taip nuolat aš buvau veikiamas tų katalikų, kurie praktikavo krikščionybę.

Iš protestantų jis buvo girdėjęs apie laisvės stoką katalikų galvose, o dabar jis buvo įsitikinęs, kad taip nėra. Katalikybė jam darėsi kaskart simpatiškesnė. Apie savo traukimą katalikybėn jis rašo:

— Katalikų tradicijos savoje šalyje mane traukė, bet dar daugiau aš buvau katalikybės traukiamas Meksikoje ir Pietų Amerikoje. Patyriau, kad Šv. Tomo universitetas San Domingo mieste buvo įsteigtas 1596 metais, taigi, visu šimtu metų anksčiau negu Harvardo universitetas. Tai man davė medžiagos susimąstyti. Marijos pasirodymas Guadalupėje 1531 m. ir kukli tos vietos šventovė mane įtikino, vos tik tenai apsilankiau. Šv. Onos de Beaupre šventovė ir katalikų gyvenimas Quebec valstybėje (Kanadoje) mane giliai palietė. Pranciškonų istorija mūsų pietvakarių valstybėse atskleidė man jų heroizmą, ir aš žinojau, kad mūsų amerikiečių valdžios mokyklos vartoja šiuo klausimu šališkus vadovėlius.

Antrojo pasaulinio karo metu jis labai susidomėjo Jeffersono, Madisono ir kitų JAV steigėjų principų bendrumu su didžiaisiais katalikybės atstovais, pvz., šv. Robertu Bellarminu. Las Casas, Suarez, ypač jų pažiūrų panašumu į prigimties įstatymą ir prigimties teises. Tolimesnį savo pasaulėžiūros vystymąsi jis taip apibūdina:

— Aš jau seniai priėmiau sąvoką, kad Bažnyčia turi būti viena, šventa, katalikiška ir apaštališka. Aš jau pastoviai ėmiau pasitikėti katalikų enciklopedija ir Baltimores (katalikų) katekizmu, kai reikėjo atsakinėti į klausimus, kuriuos žmonės kėlė. Tikrumoje aš jau mokiau ir pamoksluose skelbiau tikrą katalikų doktriną. Aš visiškai praradau pasitikėjimą

moderniuoju liberaliuoju protestantizmu.

Tokia kryptimi ėjo jo mąstysena. Bet tai dar nebuvo viskas. Jis toliau pasakojasi:

— Aš meldžiausi, kad. Šventai Dvasiai vadovaujant, galėčiau elgtis taip, kaip Dievo valia kreipia. Ta Dievo valios vadovybė atėjo, ir aš žinojau, kad privalau ieškoti priėmimo į Katalikų Bažnyčią. Mano maldos buvo išklaustos. Nebuvo jokio skubėjimo jausmo, aš buvau įsitikinęs, kad Dievo vadovaujanti ranka čia buvo laukdama, kad aš pats veičiau sutartinai su ja.

1953 m. jis atsisakė pastoriaus vietos episkopų bažnyčioje. Less mieste. Dabar jis jautė, kad "minties ramybė ir malonė laukia Katalikų Bažnyčioje".

— Aš ilgai kovojau, — rašo jis, — kol susekiau, kur yra randama tiesa. Dabar, kai ji buvo man suvokiama, nebegalėjau nieko kito daryti, kaip tik prašyti, kad ir aš būčiau sutapdintas su ja.

Apie katalikybės pranašumą, suliginus ją su episkopų religija, jis taip sako:

— Viskas, kas episkopų bažnyčioje buvo gero, tas yra ir katalikybėje. Ateiti į katalikybę — tai pergyventi pilnumo patyrimą. Čia yra tie teigiamieji veiksniai: vienybė ir visuotinumas, asmeniškasis švelnumas ir tvarka, tradicijos ir istorija. Visa tai kitur negalima rasti. Svarbiausia, čia yra pamaldumas į Šv. Dvasią. "Kai ji. Tiesos Dvasia, ateis, ji ves jus į tiesos pilnumą". Kai žmogus to vadovavimo ieško, jis ateina greitai ir tvirtai. Nors jis neverčia, bet jam negalima atsispirti. Jums patiems lieka apsispręsti, ar jūs jį priimsite, ar tvarkysitės savaip. Tas, kuris nenori priimti dėsnių, kad trikampis turi tris

kampus, gali pats kurti trikampio apibūdinimą, bet tai būtų paikas uždavinyš. Tas, kuris priima, randa paguodą ir ramybę sakdamas: "Taip, tai tiesa. Aš tai visada žinojau, bet dabar tai yra mano tiesa, nes aš ją tikiu".

Ir taip tasai episkopų ministeris, labai gilaus išsimokslinimo vyras, savąją tiesą atrado katalikybėje. Kai mes stebime jo atsivertimo kelią, prisimename, kaip teisingas buvo prancūzų pamokslininko Lacordaire posakis:

— Tiesa yra pasiekama tik daugeliu kovų; tik klaidos kelin pasukti nereikia jokių pastangų.

Gaila, kad tiek daug žmonių gyvena be jokių pastangų ieškoti tiesos, kuri jiems būtų sava ne tik iš paveldėtos tradicijos, bet iš jų gilaus įsitikinimo, kad tai jų tiesa, jų gyvenimo kelias.

Kartą audiencijos metu Vatikane viena moteris protestantė paklausė popiežių Leoną XIII:

— Ar aš turėčiau tapti katalike?

— Maloni ponai, — atsiliepė Šv. Tėvas, — elkitės pagal savo sąžinės įsitikinimą.

Religija yra sąžinės dalykas, bet reikia skirti laiko ir duoti medžiagos, kad mūsų sąžinė galėtų giliau pajusti Kristaus atneštos tiesos tikrumą, kad toji tiesa mums būtų tikrai sava, kad ji būtų mūsų gilus įsitikinimas.

Konvertitas Langbehn kartą pasakė:

— Aš jaučiuosi tikras ir laimingas sekmadienio vaikas nuo to laiko, kai tapau kataliku.

Gilioji tikėjimo tiesa, tapusi mums sava, bus neišsemiamos laimės šaltinis: palaima pasisėkimuose, parama nelaimėje, ramstis suklupimuose, stiprybė ligoje, paguoda kančioje ir viltis mirtyje.

Psichologijos Keliai Ir Klaidžiojimai

P. MALDEIKIS

ČIA NESIIMAMA specialiai nagrinėti psichologijos mokslo padarytų klaidų, o tik bandoma peržvelgti naujųjų laikų psichologines tendencijas, pagal kurias yra susiformavusios įvairios psichologinės srovės bei mokyklos.

Kaip visi mokslai, taip ir psichologija naujausiais laikais yra parodžiusi labai didelį aktyvumą ir padariusi labai didelę pažangą. Psichiniam gyvenimui išaiškinti yra atsiradę daug teorijų ir jo reiškiniams tirti yra atlikta begalės eksperimentų. Nepaprastai išsiplėtė psichologijos pritaikymas įvairiose gyvenimo srityse, ir taip greta bendrosios psichologijos išsivystė ilga eilė specialių teorinio ir praktinio pobūdžio psichologijų, kurių kiekviena progresuoja savo keliu.

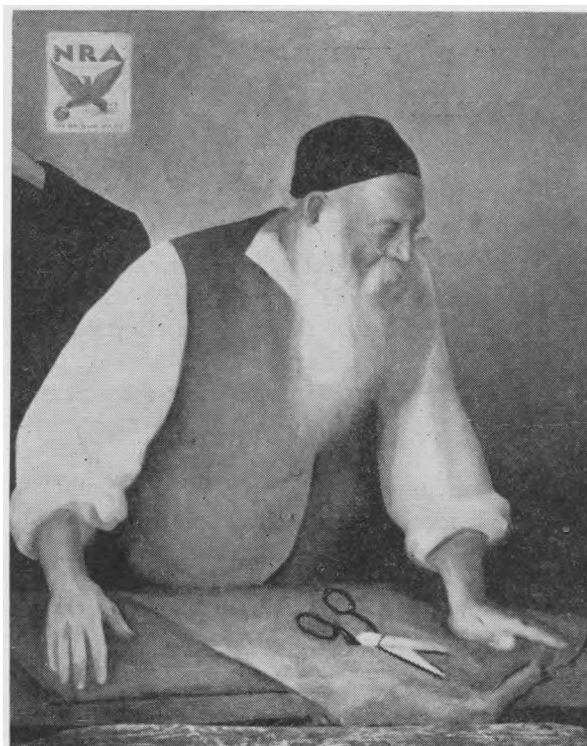
Turint prieš akis tą didelę psichologijos pažangą, kiekvienam kils mintis, kad lyginti tokį pažangos laikotarpį klaidžiojimui, t. y. savo kelio nesuradimui, yra, mažiausia, perdėta. O tačiau klaidžiojimo termino pavartojimas turi ir čia savo pateisinimą. Tai įrodo ir tas faktas, kad pačiam pagrindiniam klausimui, būtent, psichiniam gyvenimui išaiškinti yra daug tarp savęs nesutinkančių ir kita kitą paneigiančių teorijų. Tai rodo, kad ir pagrindiniu klausimu bendro kelio dar nesurasta. Įvairios vienašališkos mokyklos gali vesti ne vien į tiesą, bet ir į klaidas ir nuo teisingo kelio nuvesti į šunkelius.

Aiškesnį tuo klausimu gausime vaizdą, jei nors ir trumpai peržvelgsime naujausių laikų psichologines tendencijas.

1. Vakarų Europos psichologinės tendencijos

Devynioliktasis amžius, ypač jo antroji pusė, yra eksperimentinės psichologijos išsigalėjimo laikotarpis. Kylant tiksliesiems mokslams, į jų tyrimo sritį buvo bandoma įtraukti ir psichinį gyvenimą. Taip 19-me amžiuje išsivystė tendencija psichologiją įjungti į biologinius mokslus. To buvo siekiama dviem keliais: 1) biologijos mokslo duomenimis išaiškinant, iš kokių fiziologinių procesų kyla sąmonės gyvenimas ir 2) eliminuojant iš psichologijos visa tai, kam tik negalima pritaikinti eksperimentinio tyrimo metodo. Tuo būdu visa eilė 19 amžiaus fiziologų tapo žymiaisiais psichologais, aiškinusiais smegenų fiziologijos ir žmogaus pergyvenimų ryšius, o daug to laikotarpio psichologijos veikalo turi fiziologinės psichologijos pavadinimą. Ta tendencija ypač sustiprėjo pozityvizmo vyravimo laikotarpiu. Prie to meto žymiausių psichologijos tyrėjų priklauso fiziologai J. Mueller, E. H. Weber, H. Lotze ir fizikai G. T. Fechner ir H. Helmholtz. Jų tyrimai daugiausia ribojosi eksperimentams prieinamais pojūčiais ir jutimų kokybėmis bei kiekybėmis. Todėl ir psichologijos pavadinimą daug kur pakeičia psichofizika. Tačiau tikroju eksperimentinės psichologijos kūrėju laikomas gydytojas fiziologas W. Wundtas, įkūręs Leipzigo universitete pirmąją pasaulyje psichologinę laboratoriją. Lyginant ją su anksčiau minėtais fiziologais bei fizikais psichologais, reikia pripažinti, kad psichologiją jis gerokai praplėtė, nes

Siuvėjas

1936 m. premijuotas kūrinys

M. Šileikis

eksperimentiniu keliu tyrė ne tik jutimus, bet ir aukštesnius psichinius reiškinius: atmintį, dėmesį, vaidinius, mąstymą ir ypač valią. Wundto tyrimai turėjo nepaprastos įtakos tolimesnei eksperimentinės psichologijos evoliucijai visuose kraštuose. Iš jo pasimokydami, pažangiausių kraštų psichologai steigė laboratorijas, tęsė jose psichologinius tyrimus, juos praplėsdami, įvairindami ir gilindami. Toje pačioje Vokietijoje Wundto mokiniai ir šiaip nuo jo įtakų nepriklausą psichologai toliau gilino psichinio gyvenimo studijas, vis daugiau skirdami dėmesio jau nebe jutimams, o aukštesniems mąstymo ir valios aktams, nutoldami nuo eksperimento ir daugiau remdamiesi savęs stebėjimu arba introspekcija. Iš dalies eksperimento ir iš

dalies introspekcijos metodu tirdami, produktyviai pasireiškė stiprių psichologų grupė, sudaranti vadinamąją Wuerzburgo mokyklą, kuriai priklausė O. Kuelpe, K. Buehler ir daugelis kitų, kurių tyrimais buvo įrodyta abstrakčių sąvokų ir nuo mąstymo bei emocijų nepareinančio valios akto buvimas. Tuo būdu vėl buvo grįžta į veiklios sielos, veiklaus vidinio "aš" pripažinimą.

Greta eksperimentinių ir introspekcinų atskirų psichinių reiškinių tyrimų dar 19-jo amžiaus pabaigoje V. Europoje ėmė reikštis naujos psichologinės srovės, teigiančios, kad žmogaus psichiniam gyvenimui suprasti bei išaiškinti nepakanka tik anatomiškai bei atomiškai išnagrinėti atskirus psichinius pergyvenimus ir tuo būdu nustatyti jų kokybes, bet

reikia tirti ir suprasti visą žmogų. Taip atsirado visumos principu pagrįstos psichologinės srovės, kurios palaipsniui stiprėjo savo įtakingumu ir po pirmojo didžiojo karo ėmė vyrauti, o susidomėjimas eksperimentu, palyginti, labai sumažėjo. Tiesa, eksperimentiniai darbai buvo daug kur gausiai atliekami specialiose psichologijose, kaip vaiko psichologijoje, inteligencijos tyrimuose, tačiau bendrųjų psichinių reiškinių eksperimentinis tyrimas V. Europoje pasidarė lyg ir mažiau aktualus. Pvz., nurodoma, kad tarpkariniu laikotarpiu Vokietijoje nepasirodė nė vienas pagrindinis su naujais duomenimis eksperimentinės psichologijos veikalas. Psichinio gyvenimo tyrimai nukrypo nauja kryptimi. Atskirų psichinių funkcijų tyrinėjimas imta laikyti nebepakankamu ir neatsakančiu svarbiųjų psichinio gyvenimo klausimų. Ankstesniuosiuose eksperimentiniuose atskirų psichinių funkcijų tyrimuose buvo surinkta ir psichologinėje literatūroje bei tos krypties spaudoje paskelbta begalės duomenų. Jie laikomi labai vertingais, nes padėjo išaiškinti atskiras psichines funkcijas, jų išsivystymą žmogui augant ir įvairius jų iškrypimus. Tačiau jais ir nusivilta. Tas nusivylimas bei nepasitenkinimas atskirų psichinių funkcijų tyrimu, taip sakant, psichinio gyvenimo atominiu skaldymu, formuluojamas daugiausia dviem priekaištais: 1) iš atskirų, analizavimo keliu gautų sudedamųjų dalių dar negalima nieko spręsti apie jų sudaromą visumą; pvz., galima žinoti, kiek namams pastatyti suvartota medžio, plytų, cemento ir geležies, tačiau iš to dar negalima turėti jokio supratimo apie jo architektūrinį vaizdą, jo paskirtį, jo išplanavimą ir patogumą; 2) žmogaus psichinis gyvenimas nėra mo-

zaikiškai sudėtas iš atskirų psichinių reiškinių; normaliai tų reiškinių negalima nė išskirti, nes jie nevyksta pavieniui vienas greta kito, o susilieja, ir mes juos pergyvename visada kompleksais; niekada nebūna taip, kad žmogus tik mąstytytų, tik ryžtųsi ar tik išgyventų kurį nors jausmą, bet visada mąstydamas pergyvena ir kurį nors jausmą ir tokį ar kitokį pasiryžimą; todėl falsifikuoja psichinį gyvenimą tie, kurie jį vaizduoja mozaikiškai sudėtą iš atskirų reiškinių. Atskirus psichinius reiškinius galime gauti bei iširti, tik metodiškai analizuodami psichinį gyvenimą, tačiau jie bus dirbtinai išskirti, nebegyvi, ir nebereprezentuos natūralaus psichinio gyvenimo, kaip, pvz., pasidaro nebegyva ir viso žmogaus organizmo nebereprezentuoja nukirsta jo ranka ar kuri kita dalis. Atskiri psichiniai tyrimai bei jų duomenys daug pasako apie atskiras atskirų individų psichines funkcijas, tačiau jie beveik nieko nepasako apie tų funkcijų tarpusavio santykį, apie jų visų sudaromą psichinę visumą ir ypač apie charakterį. Pvz., žmogus gali turėti labai gerą atmintį, veiklią vaizduotę ir pajėgti intensyviai abstrakčiai mąstyti, bet tie jo sugebėjimai gali labai nesiderinti jo psichinėje visumoje. Pasitaiko ir labai gabių žmonių, bet neharmoningo charakterio. Kartais pasitaiko, kad ir idiotai turi labai gerą atmintį. Gilus protas be atitinkamos moralinės pusiausvyros gali būti net ir pavojingas. Šie tradicinės psichologijos trūkumai ir vertė psichologus ieškoti naujų kelių ir sudarė sąlygas susikurti naujoms psichologinėms srovėms.

Dėl kalbamų priežasčių V. Europoje išsivystė visumos psichologija, teigianti, kad mes savo jūtimais nuvokiame ne atskirus elementus, o

kompleksines visumas. Mūsų dvasia turinti natūralų linkimą priimti išpūdžius, kaip visumas. Žiūrėdami į daiktą, arba jį atsimindami ar išivaizduodami, mes negauname jo vaizdo, susidedančio iš dalių, o iš karto matome, atsimename ar išivaizduojame jį visą, kaip visumą, kaip neskaidomą sudarančių dalių kompleksą. Kai mes daiktą matome, suvokiame ar jaučiame, mąstome, išivaizduojame ar mokomės, mes visada veikiamo tam tikromis vieninteliomis visumomis. Ir tik turėdami visumą, mes pereiname prie jį sudarančių dalių. Todėl ta ankstesniųjų laikų psichologija, kuri buvo pagrįsta psichinio gyvenimo nagrinėjimu nuo elementariausių dalių ir kuri pažinimo procesą aiškino nesudėtiniais jutimais, laikoma nepagrįsta.

Lygiai prieš mozaikinį psichinio gyvenimo supratimą sukilo psichologų grupė, sudariusi *Gestalt* psichologiją. Jos pagrindas yra tas, kad daiktus mes suvokiame ne taip, kaip jie yra tikrovėje, bet tam tikromis figūromis, t. y., kad jutimus mes gauname ne tokius, kokius turėtų sudaryti objektyvi daiktų situacija, bet susiliejiančius į tam tikras struktūras. Pvz., žiūrėdami į eilę viens prie kito esančių taškų, mes jų nematome, o matome liniją; pamatę tris taškus, mes vaizduojamės nesamą trikampį; girdime melodiją, tačiau neišskiriame ją sudarančių atskirų garsų. Ir šie psichologai priėjo išvados, kad tradicinė psichologija, analizuodama jutimus ir percepciją į atskirus elementus, aiškino neteisingai. Iš tikrųjų, percepcija esanti tam tikras totališkumas, forma, struktūra. Analizuodami tą formą į atskirus elementus, ją sunaikiname, kaip sunaikiname poetinio kūrinio grožį, jį analizuodami bei nagrinėdami jo poetinio vaiz-

davimo priemones. Todėl geštaltininkai psichologai protestuoja prieš psichinio gyvenimo aiškinimą, pradedant nuo elementų, kurie yra tik abstrakcijos padaras, nes tiesioginiame patyrimo tų elementų nėra. Jie psichinį gyvenimą pradeda nagrinėti nuo tiesioginio patyrimo, nuo tos naivios percepcijos, kurios pagrindą jie randa atitinkamuose fiziologinio proceso veiksmuose, vykstančiuose atskiruose nervų vienetuose.

Svarbiausieji Gestalt psichologijos atstovai W. Kohler, Kurt Levin ir Kurt Koffka, emigruodami į Ameriką, perkėlė ir šią srovę į šį kraštą. Tačiau didelio pasisekimo jie čia nerado.

Visumos principu yra pagrįsta ir Eduardo Šprangerio atstovaujama *dvasinė psichologija*, siekianti išaiškinti prasmingą žmogaus veikimą, jo tikslus, vertybes ir jo įsitikinimus bei idealus. Jo aiškinimu, žmogaus psichinis gyvenimas yra tikslinga visuma, tam tikra tikslinga struktūra, kurią galima suprasti, kurios tačiau negalima sudėti iš dalių. Ta tikslinga visuma orientuojasi į kurios nors vertybes ir jas kuria, pasireikšdama vienu ar kitu dvasiniu veiklumu. Tuo būdu žmogaus psichinis gyvenimas turi tendenciją realizuoti arba objektyvuoti teorines, estetines, socialines, religines, ekonomines ir politines vertybes. Realizuodamas vertybes, žmogus išreiškia objektyvią dvasią ir tuo dalyvauja objektyviosios kultūros kūryboje.

Nuo tradicinio gyvenimo analizavimo nutolsta ir *gilumos psichologija*, siekianti išaiškinti žmogaus sąmonės gelmių vyksmus. Žinomiausia šios psichologijos srovė yra psichoa analizė, kurios psichinio gyvenimo supratimas yra pagrįstas žmogaus giliausių polinkių veiklumu sąmo-

Dr. Jonas Adomavičius

NESULANKSTYK - NEREIKES TIESINTI!

Alkoholio J. A. Valstybėse per metus išgeriama 190 milijonų galionų. Lietuviai šio krašto statistikose žymimi drauge su labiausiai girtaujančiais.

Vaikeliai taip elgiasi, kaip tėvelis moko

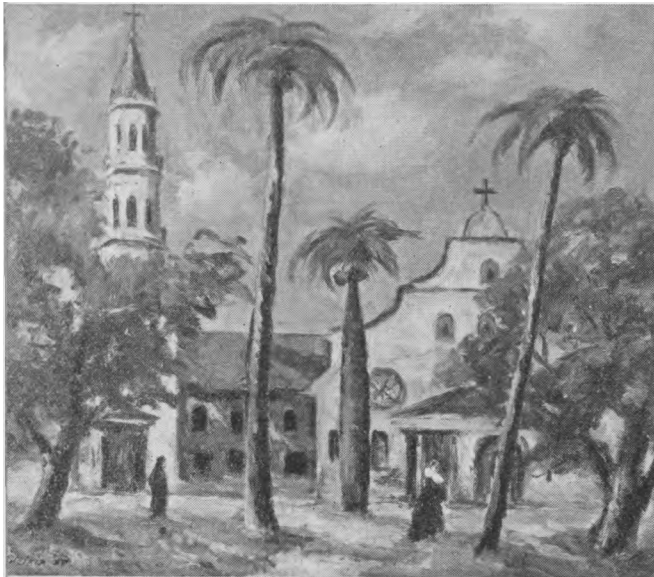
TARAKONIUKAS lygiai taip savo ūselius kraipo, kaip ir senis tarakonas. Niujorkietis vaikas panašiai teršia kiemą ir gatvę, kaip ir jo gimdytojas. Juodu abu labu tokiu – kur papuola, ten mēto nuorūkas ir tuščius butelius. Juodu, vienas kitą pralenkdami, svaiddo savoj aplinkoj popiergalius ir valgio liekanas. Čikagiškis jaunuolis jau sugeba nušauti savo tėvą taip taikliai, kaip ir jo mokytojas televizijoje. Ne vienas jaunuolis ir savus mokytojus pralenkia: ir įmantriau sugeba rūkyti ir daugiau skaidriosios pakelia. Mat, bločio mokykloje visi yra geri mokiniai.

Tai dar nebūtų padėtis be išeities, jei mes, save sveikais žmonėmis lai-

nės sferoje. Taip pat populiari ir psichoanalizės atskala, vadinamoji individualinė psichologija, bandanti menkavertiškumo kompleksu išaiškinti įvairius jo vidinius konfliktus ir jo nenatūralias reakcijas socialinėje aplinkoje.

(Bus daugiau)

kydami, sveikai ir elgtumės. Juk mes nė piršto nepajudinam problemos sprendimui. Tiesa, mes vien tuščiu, kad ir religiniu ar tautiniu terorizmu jau tūkstančius metų užsiimam. Mes vis rašom ir posėdžiaujam ir jubiliejus švęsdami stebimės, kodėl mes tokie geri, o anie, jaunieji, tai jau visai netikę. Vis mes dar sukam galvas, norėdami išsiaiškinti, iš kur kriminalas šakoja, kodėl jis lapoja ir dėl ko mums jau vartus kilnoti pradeda. Beteorizuodami mes pamirštam, kad jokie pamokslai nepadės tol, kol savo pavyzdžiu nepradėsime šviesti. Mes nespėsime jaunų žmonių tiesinti, jeigu kiti juos, dar tik pirmus žingsnius žengiančius, neatlenkiamai ir toliau lankstys. Tamsuma, netikę papročiai ir prietarai taip mus suraizgė, kad mes visai nesirūpinam kandidatais į žmoniškus žmones. Juk tik iš tokių reikiamai subrendusių žmonių išsivystys tinkamas kunigas, pagėdaujamas gydytojas, pajėgus mokytojas, sąžiningas darbininkas, tikras tėvas ir pasišventimo pilna motina.

M. Šileikis

Šv. Augustino bažnyčia

**Dar septynerių metų nesulaukusius
jau reikia ruošti kandidatais
Jaunimo Namams**

Malonu, kad mūsų aptemę laukai jau ima dienuoti. Jaunimo Namai Čikagoje jau pradeda šviesą ir šilumą mūsų tarpe skleisti. Bet kas duos tiems namams gyventojų, kai, be šių namų steigėjų, daugiau beveik niekas reikiamai žmogaus sužmoginimu nesirūpina. Šitų namų steigėjai suprato, kad vien tik religijos nepakanka. Kurčias net ir gražiausios muzikos nesiklauso. Neklauso jos ir dabartinis atžalynas, nes niekas mūsų jaunųjų, dar vienerių ar trejų metų pipirais esančių, klausytis neišmokė. Tad kiekvienas save lietuviu laikąs jau šiandien turėtų pradėti mūsų mažuosius, dar septynerių metų nesulaukusius, tinkamai subrendusiais žmonėmis ruošti ir saugoti juos nuo visokių jų jautrių sielų žalotojų. Tada jaunimo namų keliai ir takai bus

pavyzdingiausio jaunimo užplūsti.

— Bet mes juk negalime savo vaikų nuolatinėje priežiūroje laikyti, — pasiskųs ne vienas, — nes dažnai abu tėvai turi dirbti ir su kietu gyvenimu kovoti, dar ankstų rytą palikę savo mažuosius namie. Tai yra visai pamatuotas priekaištas. Šiandien subrendusio žmogaus išauginimas nėra įmanomas vien tik tėvams. Visi, vienas kitam padėdami, mes tokių žmonių prisiauginsim. Visų pirma subrendusio medicinos mokslo aiškinimą žmogaus brendimo reikalu, tada subrendusių žmonių paruošimas, net ir abiem tėvams fabrike dirbant, bus žymiai lengvesnis.

**Žmogaus būdo formavimą nulemia
prigimtis ir gyvenimo aplinkybės**

Specifiškiau imant, žmogaus būdą galima suprasti kaip jo išgyventų patyrimų sumą. Įvairių žmogaus gyvenimų bei nutikimų įtaka jo būdui prasideda, vos tik jam užgimus. Toji įtaka nesiliauja tol, kol žmogus gyvena. Antras žmogaus būdo formavimąsi lemias veiksnys yra jo atsineštasis kraitis. Žmogus jau gimsta su kai kuriais apdovanojimais. Jie gali būti teigiami arba neigiami. Tai konstituciniai veiksniai. Taigi, žmogaus elgsena vyraujančiai priklauso nuo tų dviejų pradų: kokios gyvenimo aplinkybės žmogų supa ir kaip jos veikia tą atsineštą kraitį — žmogaus konstituciją. Todėl žmogaus būdas yra suma visų jo elgsenos formų, kurias asmuo, vidujinės jėgos varomas, atlieka, besantykiaudamas su išoriniu pasauliu.

**Katalikais save laikom,
bet popiežiaus neklausom**

Šv. Tėvas Benediktas XV yra išleidęs encikliką, raginančią visus katalikus geriau pažinti vaiką. O

mes ką darom? Net mažiausias pipiras mums gali atsakyti – mes, nugarą atgręžę į minėtą encikliką, tariamės net per daug apie vaiką žiną. Jokie pamokymai, mes galvojame, čia nereikalingi. Kaip auginti gyvuliuką ar augalą, dažnas paklausia, bet jokių būdų nesutinka, kad kas nors patartų, kaip apsieiti su ką tik gimusiu kūdikiu. Paklauskim, ką medicina šiuo reikalu kalba.

Žmogų, kaip ir augalą, norėdamas tinkamai užauginti, turi jo vystymosi tarpsnius pažinti. Galima suaugusio žmogaus būdą aprašyti. Tai būtų daugiau statinis apibūdinimas. Antra vertus, galima apibūdinti tą patį žmogaus būdą, nušviečiant įvairius jo formavimosi tarpsnius. Abu minėtu būdu sujungdami, turėsime daugiau dinamišką supratimą apie įvairius žmogaus būdą veikiančius bei jo asmenybę formuojančius veiksnius.

Psichoanalizė daug padėjo moderniam, dinamiškam dvasinių sąvybių vystymosi supratimui. Bendrai, galima sakyti, kad kūdikis gimsta, neturėdamas susiformavusio būdo. Jis turi tik kai kuriuos galimus būdo susiformavimui. Intensyvios ir gausios studijos parodė, kad žmogus, kol jis subręsta, pereina įvairius būdo brandimo tarpsnius. Tokie psichinio išsivystymo laikotarpiai, nuo kūdikystės iki subrendimo, jau yra pakankamai išaiškinti.

Individo sudėtingas sugebėjimas santykiauti su aplinka ir jo instinkto padiktuoti reikalavimai skatina psichinį vystymąsi. Būdo vystymosi tarpsniai nėra griežtai vienas nuo kito atsiskyrę. Yra visai normalu, jeigu kartais kūdikyje pastebima tuo pačiu laiku ir kito tarpsnio reiškiniai. Tačiau normaliai besivystančiame jaunuolyje vienu laiku tik vienas

tarpsnis vyrauja, o kiti tik nežymiai pasireiškia. Labai svarbu susipažinti su kiekvieno tokio vystymosi tarpsnio pobūdžiu bei reikalavimais. Mat, tik su šiuo klausimu susipažinęs sugeba tinkamai gvildinti tiek suaugusio, tiek vaiko būdą.

Nuo malonumo iki pareigingumo

Susipažinsime, kaip medicinos žmogus supranta pirmąjį žmogaus vystymosi laikotarpį. Vos tik gimęs žmogus labai nuo artimųjų priklauso. Be jų jis neišsilaikytų. Šį vienerius metus besitęsiantį laikotarpį Freud'as pavadino *burniniu* laikotarpiu. Mat, iki vienerių metų vaikui burna didžia dalimi tarnauja santykiuose su aplinka. Valgant ir pavalgius, patiriamas malonumas, pasitenkinimas ir saugumas. Alkio jausmas yra labai nemalonus. Toks vaikas jį pakelti ar jį atidėti negali. Malonumo nusiteikimui yra būdingas toks elgesys: *aš noriu, ko aš noriu ir kada noriu; aš nenoriu atidėti savo norų nei kuriam nors laikui, nei dėl kurio nors asmens*. Kūdikiai gyvena tokiu nusiteikimu ir nei nenori nei negali, kad ir trumpam laikui, atidėti instinkto diktuojamų norų išpildymo.

Žmogus bręsta, kai vaike vyraujantis *malonumo* jausmo principas pasikeičia į realų suaugusio žmogaus gyvenimą. Realybės pajutimo principas yra būdingesnis suaugusiems. Tai yra sugebėjimas planuoti, pakęsti ir įvykdyti ilgesnio laiko jų įvykdymui reikalaujančius siekimus. Laikinais pasitaiką sunkumai ir nepasiekimai, minėtus siekimus vykdant, yra subrendusių žmonių pakeliami. Tokie žmonės sunkesnėse studijose ištvėria, rimtesne muzika pasitenkina ir meniškais paveikslais sugeba džiaugtis. Jie šeimoje, bažnyčioje, mokykloje ar darbovietėje pagrindi-

nius gamtos dėsnius vykdo ir rengia subrendusių žmonių kadrus.

Vaiko gyvenime iki vienerių metų yra nepaprastai tamprūs ryšiai su motina. Motina vaikui yra dvejų gėrybių šaltinis—ji aprūpina jį kūno ir dvasios penu. Šiame laikotarpyje jau susiformuoja kai kurie pagrindiniai vaiko būdo bruožai. Jie tiek teigiamai susiformuoja, kiek saugumo aplinka vaikui laidavo. Jeigu motina buvo pajėgi vaikui šilima ir meile spinduliuoti bei reikiamus patogumus jam suteikti, tai vaikas įgauna vidinį saugumo jausmą. Iš šito dar vaikystėje gauto jausmo išsivysto suaugusiame žmoguje daugelis pageidaujamų būdo savybių: draugiškumas, optimizmas bei reikiamas bendradarbiavimas su žmonėmis. Toks žmogus žino, kada duoti ir kada reikalauti.

Bet jei motina dėl savo jausminio gyvenimo nepastovumo yra nepajėgi padėti minėtų psichologinių vaiko būdo formavimuisi pagrindų, tada vaikas reikiamai neprogresuoja. Toks vaikas yra nuolatiname skausmingame įtempime. Jis negali jo pašalinti. Tokia motina yra vaiko sunykimo, o ne jo džiaugsmo šaltinis. Toks vaikas neranda pasitenkinimo motinos aplinkoje. Jo būde atsiranda pesimistiškų bruožų. Jis pradeda nepasitikėti ir tolimesne aplinka. Šis ankstyvo nepasitenkinimo jausmas, vaikui esant nuo motinos dar priklausomam, turi neigiamos įtakos vėlesniems vaiko psichinio brendimo tarpsniams. Burninio periodo liekanos nepranyksta, net jam suaugus. Žmogų lydi iki karsto lentos kai kurios jauname amžiuje įgytos ydos: alkoholizmas, rūkymas, gumos kramtymas, persivalgymas ir kitų rūšių nesusivaldymai. Savo psichinės struktūros pagrinde tokie žmonės yra

bailiai ir nepasitikį savimi. Jie greitai atstumia, bet drauge ir reikalauja.

Šis burninis periodas normaliai turi tęstis tik vienerius metus, nors dalinai jo žymių galima rasti visame vaikystės laikotarpyje. Dažnai tai yra normalus reiškinys, bet kartais jis gali tapti liguistu, jei kliudo jaunuolio psichiniam vystymuisi.

Daug mūsų tautiečių visokiomis progomis ir progelėmis save alkoholyje murkdo. Jie išaugina būrius apsvaigusio jaunimo, kuris taip pat, tėvų pavyzdžiu, ne kitokią kartą želdina. Taip ir sukasi tas alkoholiu permirkęs ratas, visus paliesdamas, vieną silpniau, kitą stipriau traiškydamas. O mes vis nevykusiai propaganda užsiimam ir tai vadiname religiniu bei tautiniu veikimu. Taip strausiškai besielgdami, mes nei gamtos nei medicinos mokslų pažanga nesinaudojam, jos nepažįstam ir kitų nesupažindinam. Mes nerengiam vaikų darželių, bet ir toliau savo prieauglį alkoholyje mirkdome.

Nejaugi dar koks tūkstantis metų turės praeiti, kol mes propagandinę krikščionybę pakeisime evangeliškąja ir propagandinę tautiškumą — tikra tėvynės meile? Bet tik tada mes galėsime savo vaikus subrendusiais žmonėmis auklėti, įsteigę jiems atitinkamas mokyklas — vaikų darželius. Tik tada nors ir labiausiai alkoholiu peršlapusia gatve vaikas sausas grįš į namus. Tada smuklės savaime nyks, o šeima, tauta, valstybė ir dangus džiaugsis. Net ir geriausi bei pajėgiausi tėvai vieni šiandien negali atsispirti vaikams veikiančioms blogoms įtakoms. Geriausia jiems pagalba būtų suorganizuoti Montessori sistema vaikų namelius. Tai būtų geriausi alkoholizmo naikavimo centrai.

MEILĖS PRASMĖ SOLOVJOVO KŪRYBOJE

E. VASYLIŪNIENĖ

Žymusis rusų filosofas VI. Solovjovas buvo susikūręs labai įdomias filosofines pažiūras. Būdamas rusas stačiatikis, kaip ir jo bendralaikis rašytojas Dostojevskis, Solovjovas buvo karštas slavofilas ir idealistas. Kritikavo Vakarų Europą ir tuo metu modernų August Comte pozityvizmą. Tačiau nusivylęs rusų stačiatikių dvasiškija, Solovjovas pakrypo į Katalikų Bažnyčią. Net manoma, kad jis buvęs slaptas katalikas. Jo idealistines pažiūras gerokai praskiedė sveikos pozityvizmo mintys, kurias jis atrinko nuo vienašališkų pozityvizmo samprotavimų. Taigi, Solovjovo filosofinė sistema nėra vienalytė, jo pažiūros keitėsi.

Meilės klausimu Solovjovas išlaikė vienodą pažiūrą, kuri, atremta į jo paties gyvenimą, nesikeitė. Šiuo klausimu jis yra parašęs veikalą, vardu "Meilės Prasmė". Meilės prasmės teoriją papildė mintys, išreikštos kitame jo veikale, vardu "Gyvenimiškas Platono Tragizmas", kur yra duodamas laipsniškas meilės suskirstymas. Pasinaudodama minėtais veikalais ir papildydama mintis kunigaikščio Trubeckio pažiūromis, išreikštomis jo veikale, pavadintame "Solovjovo Pasaulėžiūra", bandysiu trumpai išdėstyti Solovjovo pažiūrą į meilės prasmę.

Solovjovas meilei skiria labai svarbią vietą visatoje, kaip visuotiniai pasireiškiančiai jėgai. Iš visų meilės rūšių jis išskiria lyčių meilę, kuri yra intensyviausioji ir stipriausioji.

Lyčių meilę jis kruopščiai išanalizuoja savo veikaluose. Kalbėdamas apie lyčių meilę, jis atmeta pažiūrą, kuri lyčių meilę laiko tik priemone giminei palaikyti. Filosofas nurodo, kad gyvulių lyčių trauka nėra būtina giminei palaikyti. Pvz., žuvis dauginasi milijardais, o lyčių traukos nepažįsta. Paukščiai, kurie išgyvena bene intensyviausią lyčių trauką, dauginasi daug mažesniais skaičiais.

Solovjovas nesutinka su šiuo visuotiniu reiškiniu. Jis ieško kelių, kaip praeinantį jausmą sulaikyti, jo tikslus ir vylius išpildyti, kaip meilei duoti nepraeinamumo galią. Jis nėra pesimistas: jis nepateisina meilės praeinamumą ir sudužimą taip, kaip aštuonioliktojo šimtmečio laisvosios meilės skelbėjai, vadovaujami Ellen Key. Solovjovas ieško kelių meilei pakelti, nušvarinti, sudvasinti. Tą kelią jis mato paties individo tobulėjime – aptvarkant ir sumažinant žemesniosios prigimties reikalavimus aukštesniųjų naudai. Naudojant įprastą terminą, kurio Solovjovas nenaudoja, yra rekomenduojama askezė. Kiek žmogus ją pajęgs suprasti ir iki kurio laipsnio jis pajęgs savo prigimtį pažaboti, tiek jo meilė taps šventesnė ir amžinesnė. Askezė meilėje šiandien skamba labai keistai ir nemoderniškai: technika, muzika, menas, filmas – visi jie tarnauja paerzinti žmogiškai prigimčiai ir sukelti joje laukiniškumą. Askezė meilėj! Ar tai nėra viduramžių terminas,

atgyventas ir užmirštas? Gal užmirštas, bet teisybė niekad netampa melu, ypač žmogiškosios prigimties teisybė. Visos priemonės, kurios šią dieną lepina žmogaus gyvulišką pradžią, kaip tik ir yra meilės degradacijos, sugyvuojimo ir nuolatinės mirties priežastis. Skyrybos ir naujos santuokos yra geriausias pavyzdys, kaip karčiai yra nusivilta meilės laisvė, kuri yra žemiausioji meilės forma. Sekdami Solovjovo mintis, turėtume daugiau rūpintis meilės sudvasinimu ir įsisąmonijimu savo širdyse ir jaunimo gretose.

Kalbėdamas apie trečiąją meilės laipsnį – moterystės meilę, Solovjovas nurodo kelią, kaip meilės objektą pakelti amžinybės švieson: stengiantis jame išstbulinti tas ypatybes, kurios meilės ekstazėje buvo matomos, bet kasdienybė jas nutrynė. Solovjovo nuomone, moterystė yra duota žmogui tam, kad jis iš jos pasidarytų tobulybės įrankį – tobulinti kitą, tobulinant patį save. Kito kelio Solovjovas nemato: tiek mūsų meilės objektas bus tobulas, kokio tobulumo mes patys pasieksime. Solovjovas kalba ir apie kryžių moterystėje. Moterystė galinti būti tik tada laiminga ir jos meilė patvari, kai vyras ir žmona sutiks laisva valia pakelti moterystės kryžių. Ar ne paradoksas atrodo moderniajam žmogui kalbėti apie moterystės kryžių ir kančios vainiką moterystėje, kai šiandien šeimos yra kuriamos tikintis jose rasti prarastąjį rojų, smagu- mais sukuriamą. Rusų filosofas čia iškelia konkrečią pastabą: moterystė nėra laimės uostas nei rojus, ji yra tik tobulinimosi kryžius, praktikuojant žmogiškąją ir žemiškąją meilę, ją švarinant, keliant ir susivaldant. Jeigu kas šiandien šias mintis pradėtų skelbti romanuose bei scenos vei-

kaluose, padėtų susipainiojusiam jaunimui išvengti daug klaidų. Deja, tokių asmenų nematyti.

Kalbėdamas apie angelišką ir apie Dievo - Žmogaus meilę, Solovjovas dėsto savo asmeniškai išgyventas mintis. Solovjovas visą savo gyvenimą buvo meilės ekstazėje, kaip sako jo geras draugas kunigaikštis Trubeckoj. Kiekvieną sutiktą konkretų meilės objektą jis atremdavo į Dieviškąją Išmintį, kuri nenustojė šviesti visą jo gyvenimą. Konkretaus asmens meilę, kaip Dievo idėjos atspindį, išgyveno ir šventieji. Tam reikia didelės dvasios stiprybės, tobulumo ir atsitraukimo nuo žemės. Moderniais laikais šios minties beveik niekas neskleidžia: ir gydytojai ir teatras visai kitaip kalba. Bet Solovjovo mintis, reikalaujanti meilės objektą atremti į Dievą, yra labai brangintina. Mūsų jaunimui, kuris gyvena žemesniosios meilės propagandos viliojamas, aukštesniosios meilės idėja būtų tikras atsinaujinimas. Kąkada, savo jaunystės dienose, esu skaičiusi A. Maceinos "Mysterium Magnum" straipsnį, paremtą Solovjovo samprata. Jis buvo parašytas labai poetiškai. Atsimenu, kiek šis straipsnis reiškė mūsų studentiškomis jaunoms galvoms ir kiek daug gražių minčių bei jausmų esame išgyvenę, diskutuodami ir galvodami. Bet kas šiandien skleidžia celibatinės moterystės mintis ir kas žadina jaunuomenėje tai, kas uždegtą jį susivaldymui ir aukai? Ši auka yra tikrai graži – suvaldyti akis, ausis, vaizduotę ir širdį nuo visa to, kas žmogų žemina.

Solovjovo meilės prasmė yra meilės, kaip įrankio, panaudojimas savo asmenybei tobulinti. Žemesnės jėgos turi paklusti aukštesnėms. Suvaržydamas žemesniąsias jėgas,

žmogus atpalaiduoja aukštesniasias. Meilės prasmė yra pakelti savo ir savo išrinktojo asmenybę iki aukščiausiojo laipsnio, bendrą ryšį remiant į Dievą. To tobulėjimo yra įvairūs laipsniai, nuo kurių priklauso ir meilės pastovumas. Šių dienų meilės sampratos chaose Solovjovo mintys įneša naują ir gaivinantį dvelktelejimą, kuris praskaidrintų daug širdžių ir pamokytų daug protų, jeigu būtų žmonių pajautas ir supratas. Deja, dažnai jis yra per silpnas nustelbti tuščios propagandos triukšmą.

Praktiškos išvados

Solovjovo žvilgsniu žvelgiant ir taikant jo meilės laipsnių suskirstymą, matome, kad šių dienų meilė plečiasi savo dviem žemiausiom formom – pragarine ir gyvuline. Šių dienų filmai, milijoninio tiražo knygelės ir kasdieninis gyvenimas aiškiai liudija, kad tais žodžiais rusų filosofas yra pasakęs gilią tiesą. Jei gu kada nors stebėjote jaunimą požeminiuose traukiniuose ir kitose vietose, tai galėjote įsitikinti, kad meilė yra nustumta iki žemiausio laipsnio. Žinoma, yra ir išimčių, bet jos niekad nesugriauna taisyklės. Į tą faktą nenorima kreipti dėmesio, kažkaip stengiamasi tylėti, bijomasi pilkos ir plikos teisybės. Bet didysis rusų filosofas nebijojo pasakyti tos teisybės.

Moderniais laikais yra įsigalėjusi nuomonė apie meilės visagalybę. Girdi, meilė padaro žmogų laimingą ar ne, į ją, kaip į paskutinį ir galutinį tikslą, yra atremta šeima ir individo gerovė. Solovjovas iškelia kitokią mintį: meilė praeina, ji nėra pastovi. Ji turi praeiti ir sudužti į mūsų kasdienybę ir žemesniąją prigimtį. Kad

M. Šileikis

Prieplauka

meilė nesudužtų ir nepraeitų, reikia daug pastangų. Ši mintis vargu bus suprantama moderniam žmogui, išauklėtam ir išugdytam meilės pastovumo apoteozėje ir jos nepraeinamumo įsitikinime. Nelaimingos moterys yra kaltinamos netinkamu partnerio pasirinkimu, bet nekeliami mintis, kad ne individas pasikeitė, bet pasikeitė jo trapus ir nepastovus meilės jautimas. Solovjovas nurodo, kad praeidama meilė vėl kartojasi – ji keičia savo objektus. Kiekvieną kartą, kai meilė suliepsnoja žmogaus širdyje kitam objektui, ji yra įsikūnijusi erotika, kuri neramiai ieško amžinojo objekto, o randa mirtingąjį. Žmogaus gyvenime giminės palaikymas nėra pagrindinis lyčių meilės veiksnys. Vaikai gimsta ir be meilės gyvenančių tėvų šeimoje, o kartais labai didelė meilė yra nevaisinga.

Solovjovas pasisako ir prieš Schopenhauerio teoriją, kad meilė yra tik

gamtos vylius patraukti tuos individus, kurie sudaro geriausiąją rūšies atranką. Jeigu ši teorija tinka gyvulių pasauliui, tai ji visai netinka žmogui. Didelė meilė dažnai būna ne abipusė, o tik vienas pusė. Gabūs žmonės yra gimę eilinėse moterystėse, kur meilė nebuvo intensyviai išgyvenama, o didelėje meilėje gimę vaikais dažnai nepasižymi ypatingais gabumais. Solovjovas savo pažiūrai patvirtinti ima pavyzdžiu Senojo Įstatymo žymius asmenis, kurie sudarė giminystės medį pačiam Dievažmogui. Jis gimė iš Jokūbo, Abraomo, Izaoko giminės, kurie nepasižymėjo intensyvia meile savo žmonoms. Solovjovo tvirtinimu žmogaus meilė turi skirtingus tikslus, ji esminiai skiriasi nuo gyvūnijos meilės.

Psichologiškai nagrinėdamas meilę, Solovjovas nurodo žmogaus individualumą ir egoizmą. Kiekvienas žmogus yra nepakartojamas individas žmonijos istorijoje, o ne giminės dalis, kaip gyvulių pasaulyje. Kaip individas, žmogus yra užsidaręs savyje egoistas, kuris į kitą tokį pat individą žiūri kaip į nieką. Socialinė santvarka, kurioje žmogus gyvena, kiek aptvarko žmogaus egoizmą, priversdama jį įstatymais pripažinti vertę ir kitam žmogui. Bet šitas socialinės aplinkos egoizmo aptvarkymas yra tik išorinis, nesiekia individo sielos gelmių. Tik lyčių meilė, kai žmoguje įsikūnija erotika, pajėgia pralaužti individo egoizmą ir atidaryti jį kitai būtybei. Meilei veikiant, žmogus nuo savęs nusigręžia į kitą būtybę ir pamato joje kažką nepaprastą – nemirtingą ir tobulą žmogų. Solovjovas tvirtina, kad erotika leidžia žmogui praregėti ir pamatyti kitame žmoguje tą tobulą idėją, pagal kurią Dievas yra žmogų sutvėręs. Mūsų susižavėjimas pamiltu žmogu-

mi nėra iliuzija, bet yra medžiaginio pasaulio pramušimas ir pažvelgimas į anapus – tobulas žvilgsnis į Dievo numatytą ir sukurtą tobulą žmogų.

Ar tas susižavėjimas ir praregėjimas tęsiasi trumpai, ar ateina ir vėl praeina – jo tikslas yra vienodas: pamatyti tikrąjį žmogiškąjį grožį, kuris yra įkūnyta Dievo idėja žmoguje. Meilės ekstazėje žmogus ilgisi nemirtingojo ir tobulo žmogaus ir tokį jį mato. Bet tikroji realybė, atsirėmusi į kasdieninį gyvenimą ir ypač į žemesniąją žmogaus prigimtį, bendrą ir gyvuliui, tikrąją tobulą idėją išblaško ir ateina kartus nusivylimas. Įsimylėjęs žmogus pamato, kad kitas yra tik mirtingas tvarinys. Siekdamas susivienijimo, individas supranta, kad kūniškas susijungimas yra tik apgaulė, nes jis individus dvasiniai dar labiau atskiria. Taigi, meilė žemėje išgyvena krizę ir sudužimą. Kiekvienos meilės yra tas pats likimas: susižavėjimas, ilgesys, nusivylimas ir sudužimas. Dėl to daugelis žmonių žiūri į meilę kaip į iliuziją, kuri ateina, dar greičiau žmogų palikdama. Tokios sudužusios meilės pabaiga yra mirtis, nes, prisidėjusi prie ainijos pratęsimo, išliejusi dalį savo jėgos vaikams, meilė miršta.

Solovjovas žiūri į meilę kaip į jėgą, kuri pakelia žmogų visais atžvilgiais. Jis pats, išsižiūrėjęs į anapus, protestuoja prieš tokį gamtinį meilės sudužimą ir ieško kelių jai pratęsti ir įamžinti. Jis nori iš žmogaus pilno sąmoningumo, kuris jam atidarytų akis ir parodytų, kas su juo darosi, kai įsikūnija erotika. Jis pats, sąmoningai žvelgdamas į meilę, skiria penkias jos stadijas (veikale apie Platoną): pragariškoji, gyvuliškoji, moterystės, angelų ir Dievažmogio. Pragariškoje ir gyvuliškoje meilės

stadijoje žmogus barsto erotikos sukeltą energiją vien prigimtai traukai, giminingai su gyvuliais, nė kiek jos neapvaldydamas. Ši jėga tarnauja vien tik žemiausios rūšies smagumams ir giminės pratęsimui, lygiai taip, kaip ir gyvūnijos pasaulyje. Moterystėje erotinės jėgos yra aptvarkomos iki tam tikro laipsnio. Solovjovas iškelia moterystės suidealinimą, primenant kryžių, kurį mini net stačiatikių vestuvinės apeigos. Ketvirtas laipsnis – angelų stadija reikalauja uždaryti erotikos sukeltas jėgas nuo išsikvojimo, visai atsisakant žemesnės prigimties reikalavimų. Mes tai vadiname celibatu, bet filosofas šio termino nevartoja. Angelų meilės stadijoje jėgų išteklis yra uždarytas, sukondensuotas, ir tos jėgos dirba žmogaus dvasinę kokybę pakelti, jį patobulinti, sudvasinti. Penktoje stadijoje – Dievažmogio – Solovjovas kalba apie meilę, atremtą į nepraeinamą būtybę – Dievą. Jis iškelia dievybės moterišką pradžią – amžinąją Sofiją (Išmintį), kurią jis pats intensyviai išgyveno. Šioje stadijoje erotika tampa dangaus pasiuntiniu, ir žmogus atremia savo išrinktąjį asmenį į Dievą, o jo susijungimas Dievuje yra malda. Ši pasakutinioji meilės stadija nežino sudužimo ir nusivylimo, ji yra nemirtinga.

Lyčių meilei Solovjovas skiria ne tik asmeninę, bet ir kosminę tobulėjimo reikšmę atskiram individui. "Ir pragaras, ir žemė, ir dangus atidžiai stebi žmogų tą lemtingąją valandą, kai jame įsikūnija erotika. Kiekvienas jų yra užinteresuotas paimti tą likutį dvasinių ir fizinių jėgų, kurios žmoguje atsiranda. Be abejo, tai yra pats svarbiausias, centrinis mūsų gyvenimo momentas. Jis gali būti labai trumpas, gali būti sutrumpintas dalelėmis, gali kartotis, tęstis metais

ir dešimtmečiais, bet pagaliau niekas neišvengs klausimo: kam ir kuriam tikslui atiduoti tuos galingus sparnus, kuriuos erotika man dovanojo. Tai yra klausimas apie gyvenimiško kelio kokybę, kieno pavidalą ir panašumą žmogus prisiims arba paliks po savęs" ("Meilės Prasmė").

Savo meilėje tobulėdamas ir save sudvasindamas, žmogus tobulina ir gamtą. Solovjovas buvo tikras, kad tobulas žmogus pakeis savo santykį ir elgesį su gamta, liausis buvęs jos viešpats ir išnaudotojas, o taps jos globėjas ir gerbėjas.

MIKAS ŠILEIKIS

Dailininkas Mikas Šileikis jaunas atvyko į Ameriką. Mokėsi BELLE ARTI meno mokykloje Bostone. 1923 m. baigė Čikagos Meno Institutą su pasižymėjimu tapyboje. Dar vienerius metus gilinosi meno istorijoje toje pačioje mokykloje ir Čikagos Universitete. Dalyvavo daugelyje šio krašto meno parodu. Laimėjo keletą premijų už savo kūrinius. Taip pat yra laimėjęs ir Meno Instituto premiją. Yra keliu amerikiečių meno organizacijų narys. Taip pat priklauso Lietuvių Dailininkų Sąjungai. Neseniai yra pakviestas šiuo metu Čikagoje įsteigtos Čiurlionio galerijos direktorium.

Dail. Mikas Šileikis yra iliustravęs visą eilę lietuviškų knygų: P. Orintaitės "Šulinį Sodyboje", Margerio "Širdies Rūmus" ir "Čikagos šešėlius". Yra padaręs keletai kyngų viršelius. Nuo 1934 m. redaguoja "Naujienose" meno skyrių. Yra parašęs daug straipsnių meno klausimais, o taip pat ir beletristinių dalykelių.

Kūstina Kuliavaitė

RUDUO IR SUMAIŠYTAS ŽMOGUS

"PARAŠYK ką nors apie gražų rudenį, kaip vėjas gena lapus iš miško taku... ir apie sumaišytą žmogų."

Prašančioji man taip artima, kaip sesuo. Bet ne tas ryšys sujudino mano širdies skruzdėlyną keistu virpesiu parašyti ką nors taip didinga, kaip, žinau, nemoku ir nepajėgiu. Pirmiau būčiau nusijuokusi iš jos: "Jaunystės jausmų ir vaizduotės energija nori audros, lietaus ir vėjo draskomų lapų, kad pasisotintų nerealios kovos ir skausmo ilgesiu, kuris, dar nepatirtas viduje, vilioja subrendimo pažadu."

Dabar ne juoku, bet gyvu išijautiniu prisimenu jos žvilgančias jaunas akis ir liūdesiu persunktą veidą. Jame nėra nei savęs gailesčio dėl padarytų pažadų, nei neįvykdytų troškimų užsilikusios vilties. Ir pagalvojau: kas esu aš, kad galėčiau įtarti ją bereikšme jaunatvės nuotaika? Juk suaugusieji tuo ir skiriasi nuo vaikų, kad jiems visi atrodo nesubrendę, išskyrus, žinoma, juos pačius.

Mažos susijaudinimo skruzdėlės kyla vaizduotėn ir vargina mintį savo judrumu bei geliančia prievarata, kad būtų įjungtos į nuostabų rudens paveikslą. Kaip lengva kalbėti apie rudenį, sėdint prie lango! Medžiai, švelniausios pastelės pridengti, švytruoja spalvų niuansais, lyg sunkus žalumas būtų nuvarvėjęs žemėn

su lietum ir šakos džiovintų saulėje savo plonyčius nailonus. Lengva rašyti apie rudenį, kai lietus ašaroja langus, kai sodo medžiai, lyg sušlapę vaikai prie užrakintų durų, liūdni, nuleidę galvas, susitraukę.

Įdomu stebėti, kai lietus nustoja savo vasariškos galybės, savo ūžesio ir vyriškos kirtimo jėgos. Jis mėtomas, taškomas ir trinamas pašėlusio vėjo rankomis į smulkius bejėgius ratus, kuriais važinėja ir supasi audra, kur panori. Vien tik juokas kalbėti apie rudenį – jis lapai, lietus ir audra. Ar jis bėgs miško taku, ar sustingęs kabos medžių viršūnėse, ar taškysis ant langų, jis bus visada tas pats nenuorama ruduo su vėju, lapais ir lietum.

O žmogus? Ji prašė parašyti ne tikrai apie rudenį, bet apie rudenį ir sumaišytą žmogų. Ką turi bendra sumaišytas žmogus su rudeniu? Be to, kas yra sumaišytas žmogus ir kas yra tai, kas jį sumaišė, sudrumstė jo galvoseną ir širdies ramybę? Ne, negaliu suprasti tokio žmogaus, net negaliu įsivaizduoti kito, taip sumaišyto, kaip esu aš pati.

Pykdamą ant savęs ir ant savo nepajėgumo, išbėgau vėjuotu taku miškan. Vėjas kedeno mano rūbus, plevėno medžių lapais aplinkui, nematomomis rankomis kabinosi ant

kaklo, glaudėsi ir šnabždėjo: "Apie mane tu daug žinai, bet savęs nei vienu žodžiu negali išreikšti." – "Aš nė nemanau rašyti apie save", su-niurnėjau ir karžygiškai pakėliau veidą jo šaltam pabučiavimui. "O apie ją žinau ir parašysiu. Žinau, kas sumaišė ją, jauną, švelną ir gerą su-tvėrimą. Ją sumaišėi tu, ruduo. Išmin-čių padiktuotas sakinyš užbrėžė jai kelią: daryk taip, lyg viskas priklausytų tik nuo tavo pastangų, ir pasi-tikėk Dievu, lyg viskas tik nuo Jo vieno pareitų. Bet tu, ruduo, atėmei energiją ir sumaišėi pasitikėjimo tik-rumą. Ji nebepajėgia visko įvykdyti; pasitikėjimas plyšta nekantrume su-laukti Viešpaties dalies. Kaltumas beldžias į sielos duris – nes gal jos pastangų nedaktelius sulaiko dieviš-ką malonę".

Tai netiesa, ir aš pati tuo netikiu, tiktai norėjau atsikirsti vėjui ir atsi-stoti prieš jį taip išdidi, kaip jis. Juk jauną žmogų sumaišyti nereikia ypa-tingos išminties. Nerūpestingas mos-tas, šaltas žvilgsnis, kietas žodis ar-ba niūri mintis užtraukia veidą liūde-siu, nublizgina akis, nutvieskia skruostus įtampa. O kas atspės, kas vyksta jo širdy? Kartais savi troški-mai, neįvykdytų norų ir svajonių per-teklius, skaitytų knygų mintys susi-kryžiuoja su jau pramintu savų įsiti-kinimų takučiu.

Sumaišo jį labdaringi vyresniųjų patarimai persirgti "jaunatviškas li-gas", lyg vaikui papučiant pritrenktą pirštą, kurio skaudėjimu jie tiek pat tiki, kiek ir ta savo gydymo priemo-ne. Jis bando aiškintis su patyru-siais, bet, pajutęs jų globėjišką užuo-jautą, dar labiau susimaišo savo aiš-kinimuose ir staiga pasijunta ir pa-mato, kaip apgailėtina nesuaugęs jis ir kvailas ir kaip nežmoniškai menkos jo problemos. Jeigu dar ne-

pašyškštima pridėti išvada: "Subrę-si – dalykai susitvarkys" – jauna-sis žmogus susimaišo ir santykyje tarp tų subrendusiųjų ir savęs. Jis jaučiasi vienas, kaip vieniša kalnų pilis.

Pasislėpė saulė, ir staiga pastebė-jau, kad tikrai daug panašumo tarp rudens gamtos ir pasimetusio žmo-gaus. Medžiai suglaudę šakas siū-buoja į visas puses, lyg netikėtai už-klipti apatinuose, neranda, kur pa-bėgti ir pasislėpti, o vėjas nepalei-džia jų skvernų.

"Ne, sesut, aš negaliu tau para-šyti, kas tave sumaišė. Nors tu nori, kad spėliočiau ir nebijai, kad išpėsiu. Vis tiek juk tu neprisipažinsi sau nei man. Ir gerai, kad nesakai man sa-vo prislėgimo. Aš juk turėčiau atsa-kyti pagal knygų išmintį ir vyresnių-jų patyrimą, ir tau dėl to nebūt nė kiek geriau, tu pasijustum esanti ne-tikusi išimtis.

Tu turi iškęsti. Susimaišymas yra giliausia jaunystės kančia, nes jo negalima išreikšti ir pasidalinti su kitu. O niekas žmogaus taip nebran-dina, kaip vienišas kentėjimas. Jau-nystė ilgisi subrendimo, bet susimai-šo, pirmą kartą susidūrusi su jo kai-na. O jis tau kainuos, nes tavo su-brendimo ribos yra taip didelės, kaip didelis užsibrėžtasis idealas.

"Tavo siela nerims nuo dieviško traukimo
Ir tamsoje sau kelią susiras ir eis pirmyn,
Nebus svarbu, kad kojos sužeistos sutino,
Kad šaltis ir naktis įsiskverbė širdin."

Žengiu į žodžių ritmą ir galvoju, ar ji mato mane pro langą, kaip take-liu iš miško su vėjo genamais lapais keliauja sumaišytas žmogus... Jeigu nemato, parašysiu, ir jai taps leng-viau širdyje, kad ji neišimtis, kad esu aš ir daug kitų. Jų buvo praeityje ir daug dar bus, nes juk ruduo kasmet sumaišo vėją, lietų, lapus ir žmogų.

J. AUGUSTAITYTĖ-VAIČIŪNIENĖ

P O S Ė J O S

Tuščia jo sėtuvė ir rankos tuščios –	Suoš lietus saldus ir ūmas,
Širdy gintaro derlius ir daina!	Teškės blakstienoms, veidu ir plaukais...
Tegu dabar perkūnai gūsčios,	O jis, kaip perlytas žilvičiu krūmas,
Kai žemė tikro pasėlio pilna...	Giedos su gyvybe nugirdytais laukais!

Giesmė ta himnas didelis ir naujas
Per laiko ribą žengiančios dienos...
Lauku ir duonos varva kraujas
Ant Nylo varpos alkanos...

KRISTINA KULIAVAITĖ

K U N I G O M E T A I

Gegužis gaivalingai perbrido per šilą,
Skaidrus, kaip pirmas liepžiedžiu medus.
Ar nuostabu, kad Viešpats su žiedais prabilo,
Paliko nerimą širdy, kol Jis pasiektas bus.

Aliejai neramino, smilkalai, nė žvakės...
Veni Creator meldėsi vargonai ir balsai.
Tu es Sacerdos in aeternum – Jis pasakė,
O žmonės atkartojo: in aeternum – amžinai...

Ir tapo pašvęstas žmogus, lyg indas.
Į jo rankas nusilenkė Dangus,
O sieloje vis nerimas nedingo –
Širdies tyram pavėsy niekad neišdžius.

Tu kunigas ne sau – primins Jis laimėj;
Tu tik žmogus – šnabždės garbėj;
Tavo ranka, tavo žodžiu aš noriu laimint –
Pro nuovargi ir sielos šaltį Jis kalbės.

Tas Dievo balsas, kaip Velykų myra,
Tartum vėjelio vejama vilnis rugiuos...
Jis traukia tol, kol žemės indas i šukes subyra
Ir amžinybėn išsilieja tepalas brangus.

Ir vėl gegužis žydras, tartum linas,
Skaidrus, kaip pirmas liepžiedžių medus,
Jis vėl iš naujo širdį atgaivina,
Bet nerimas vis lieka didelis, kaip pats Dangus.

CHARAKTERIS IR PROFESIJA

A. KEZYS, S. J.

Profesijos pasirinkimas yra vienas populiariausių klausimų jaunimo tarpe. Kiekvienas besiruošiąs gyvenimui žmogus anksčiau ar vėliau turi sau atsakyti: Kuo būsiu? Ką studijuosiu? Kurią darbo sritį pasirinksiu? Nuo šių klausimų teisingo išsprendimo priklauso visa eilė dalykų, tarp kurių priskaitoma ir gyvenimo laimė.

Žmogaus būdas ir gyvenimo laimė

Kol žmogus studijuoja, tol kartais negalima pasakyti, ar jis pasirinko sau tinkamą profesiją, ar ne. Gali atsitikti, kad pradėjęs studijuoti kurį nors dalyką iš prievartos, po truputį prie jo pripranta ir, kai ateina laikas dirbti, savo darbu jaučiasi visai patenkintas. Bet dažnai jau studijų metu galima numanyti, kas eina į "savo" sritį, kas ne. Tai gali jausti ir pats žmogus ir kiti.

Klaida padaroma dažnai tų, kurie nesirenka gyvenimo darbo pagal savo patraukimus, sugebėjimus ar charakterį, bet verčiami kokių nors išskaičiavimų. Aiškus pavyzdys iš senesniųjų laikų yra tas, kada tėvai versdavo savo sūnus tapti kunigais, arba savo dukteris tekėti už jų pasirinkto vyro. Šie tėvai nesuprasdavo, kad tokiu elgesiu gali sugriauti savo vaikų gyvenimo laimę ir net patį gyvenimą.

Gyvenime kiekvienas siekia laimės. O kadangi darbas užima didelę gyvenimo dalį, tai ir jis turi būti toks, kuris padarytų žmogų laimingą. Aišku, darbas pirmiausia turi būti pra-

gyvenimo šaltinis. Jis turi duoti pakankamai pajamų išlaikyti šeimai ir susitaupyti ateičiai. Bet šiame krašte dėl to nėra didelės problemos. Kiekvienas darbas, ypač specializuotas, yra apmokamas pakankamai. Todėl, renkantis profesiją, galima daugiau dėmesio kreipti ir į kitus motyvus, ne vien į finansinę darbo naudą.

Atrodo, kad galima be baimės tvirtinti, jog žmogus yra labiausiai patenkintas savo darbu tada, kai tas darbas tinka jo būdai. Ir priešingai, kieno darbas nėra tinkamas jo būdai, tas lengvai pasiduoda apatijai ir indiferentiškumui darbo atžvilgiu, kuris kenkia ne tik darbui, bet ir pačiam darbininkui. Jeigu, pavyzdžiui, jaunas, pilnas energijos sportininkas būtų pasodintas prie dulkelio raštinės stalo vesti smulkias sekretoriato sąskaitas, tai vargu, ar tas jaunas sportininkas ilgai tokį darbą tęstų. Žmogų, kuris be gryno oro kaip žuvis be vandens, sąskaitų vedimas vien tik dusintų. Tačiau kitą, kuris labiau linkęs į užsidarymą ir kruopštumą, toks darbas ne tik kad nedusintų, bet dar gal gaivintų.

Norint pasirinkti tinkamą sau profesiją, yra naudinga pažinti save ir savo būdo palinkimus. Pagal vieną psichologinę žmonių klasifikaciją visi žmonių tipai yra skirstomi į tris grupes: *introvertiniai*, *ekstrovertiniai* ir *ambivoitiniai*. Pažvelkim trumpai į šią klasifikaciją. Gal kai kam ji bus naudinga, renkantis profesiją.

Prieplauka

M. Šileikis

Introvertinio tipo žmogus

Štai tipingas introvertinis charakteris. Asmuo X yra 20 metų amžiaus, studentas, specializuojasi komercijoje. Baigęs mokslus, jis nori būti diplomuotas sąskaitininkas. Jo I. Q.* yra 120, kas reiškia, kad X yra vienas iš gabesniųjų studentų kolegijoje. Jo mokslo vidurkis yra B+. Ypačingai stiprus matematikoje ir tokiose moksluose, kur reikalaujama daug atidumo ir tikslumo.

X tėvai nėra turtingi, todėl dabar jam reikia dirbti, kad užsimokėtų už mokslą.

Draugai buvo jį kvietę stoti net į dvi studentų korporacijas, bet X atsisakė. Jis ypatingai nemėgsta masinių studentų susirinkimų, kur tik renkama ir nieko nenuveikiama. Tokiomis progomis jam geriau sėdėti ir daryti ką nors naudingo.

Pirmaisiais kolegijos metais X buvo nuėjęs tik du kartu į studentų šokių. X domisi sportu. Jo mėgiamiausia sporto šaka yra bėgimas. Šioje

šakoje jis reguliariai treniruoja, nes nori patekti į kolegijos bėgimo komandą.

Nuo 10 val. iki 11 val. prieš piet ir nuo 2 val. iki 4 val. po piet, kada nėra paskaitų, X sėdi bibliotekoje ir studijuoja. Jis susiieško stalą, kuris stovi kampe ar prie sienos, kad, nusiukęs nuo publikos, galėtų ramiai ir netrukdomas dirbti. Vakaraus jis studijuoja iki 11 val. vakaro, ir tada eina gulti. Turi susidaręs dienotvarkę. Būna nepatenkintas, jeigu kada reikia nuo jos nukrypti.

Studentas X moka gražiai ir įdomiai kalbėtis. Bet draugų jis turi nedaug. Dar nė karto jis nebuvo išrinktas kokioms nors pareigoms kolegijoje ar organizacijose. Didesnė pusė studentų jo, tur būt, nepažįsta.

* I. Q. (Intelligence Quotient) reiškia inteligencijos koeficientą, kuris surandamas tam tikrais egzaminais ir yra vartojamas žmogaus protinio pajėgumo lygiui nustatyti.

Ekstrovertinio tipo žmogus

Paimkim studentą Y. Y irgi yra 20 metų amžiaus, bet gyvo būdo, socialus, gabus organizatorius. Jis studijuoja komerciją, nori būti prekybininkas. Dabar dar nežino, į kokią prekybinę sritį jis vėliau pateks, bet jam yra aišku, kad jis yra prekybai, ir prekyba yra jam.

Vasaros atostogų metu jis pardavinėjo šepetčius. Eidamas nuo durų prie durų, jis užsidirbo pakankamai pinigų užsimokėti už vienerių metų kolegijos mokslą. Kitą vasarą Y pardavinėjo valymo mašinas. Šiuo pardavinėjimu jis buvo labai patenkintas; sako, nepaprastai įdomiai praleidęs laiką, susipažinęs su daugeliu žmonių ir užsidirbęs nemaža kapitalo. Ateinančių atostogų metu jis planuoja pardavinėti enciklopedijas. Bus puiki proga susitikti su mokytojais ir kitų profesijų žmonėmis, su ku-

riais jis nori palaikyti glaudų kontaktą.

Studentas Y yra geras mokinys, jo I. Q. yra 115. Mokslas jam sekasi gerai, bet jis sako, kad yra užsiėmęs tiek daug pašalinių darbų, kad nuo to mokslas nukenčia. Y tikisi baigti kolegiją su "džentelmeno" vidurkiu – C.

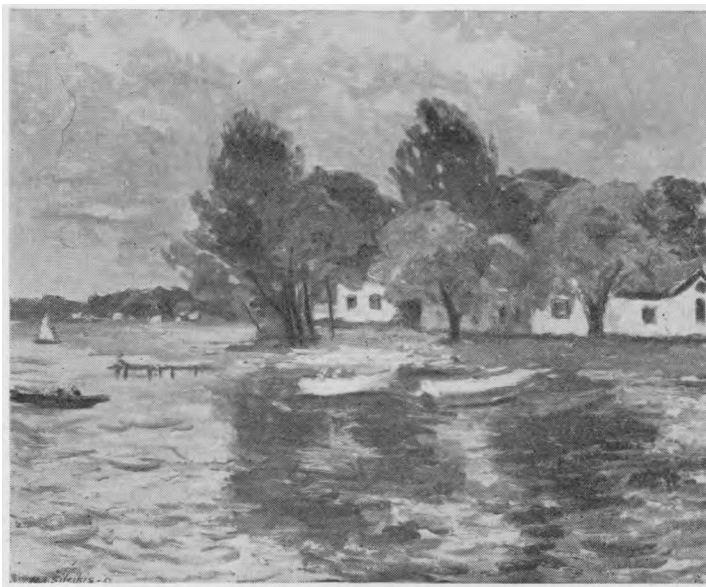
Y priklauso dviem studentų komitetams, reprezentuoja savo korporaciją studentų valdyboje, yra išrinktas korporacijos namų valdytoju ateinantiems metams.

Studentas Y sako, kad pernai praleidęs kolegijos pasilinksminimus tik vieną kartą, ir tik dėl to, kad gavo influenzą ir turėjo gulėti lovoje. Jis draugauja su dešimt ar dvylika mergaičių; girdi, "blogai dienai nebusbado." Y juokiasi lengvai ir skaniai, daug kalba, mėgsta būti kompanijoje. Jam patinka studentų triukšmingi susirinkimai, kur pasakyti kalbą jam yra vieni niekai.

Traverse City
paplūdimiai

M. Šileikis

Vasarnamiai

prie ežero

M. Šileikis

Apie sportą Y kaip be galvos. Dažnai matomas futbolo rungtynėse bėgiojant aikštės pakraščiu ir raginant savąją komandą laikytis ir laimėti.

Visi jį pažįsta, ir, atrodo, visiems jis patinka.

Iš šių dviejų pavyzdžių matome, kokį žmogų paprastai priskiria prie introvertinio tipo ir kokį prie ekstrovertinio. Pats žodis "introvertinis" yra paimtas iš lotynų kalbos ir reiškia pažodžiui "į vidų atsisukęs", ekstrovertinis reiškia "į lauką atsisukęs." Introvertinio tipo yra laikomi tie, kurie turi palinkimą į vienatvę ir užsidarymą. Jie dažniausiai yra minties ir mokslo žmonės, kuriems maloniau sėdėti namie ir paskaityti gerą knygą negu praleisti laiką su draugais. Ekstrovertinio būdo žmonės mėgsta kompaniją. Jie yra veikėjai, turi daug draugų. Šiems kur kas lengviau šnekučiuotis negu ramiai studijuoti ar galvoti.

Ambivertinio tipo žmogus

Yra dar trečia grupė — ambivertinio būdo žmonės. Apie šiuos trumpai galima pasakyti, kad jie stovi viduryje. Introvertinis ir ekstrovertinis tipas sudaro du kraštutinius, kuriuos jungia iš abiejų sudarytas mišinys — ambivertinis tipas. Gryno introvertinio ar ekstrovertinio tipo žmonių tikrumoje visai nėra. Kiekvienas žmogus turi bent šiek tiek abiejų tipų bruožų, reiškia, pagal definiciją yra ambivertinio būdo. Klasifikuojant žmones pagal šias tris būdo rūšis, neimamas dėmesin būdo grynumas, bet tik bendras žmogaus palinkimas į vieną ar į kitą pusę. Kurie turi daugiau introvertinio tipo bruožų, tie paprastai vadinami introvertinio tipo žmonės, o kurie turi daugiau ekstrovertinių bruožų, tie — ekstrovertinio. Kas yra pasinėšęs vienodai į introvertizmą ir į ekstrovertizmą, tas priskiriamas ambivertinio tipo rūšiai.

Reikia pažymėti, kad nė vienas nė kitas žmogaus tipas neturėtų būti laikomas geresniu ar aukštesniu už kitą. Daug kas gal sau slaptai galvoja: "Dieve, nejaugi aš esu introvertinis tipos..." ne, nėra ko bijoti. Ir vienas ir kitas būdo tipas yra geras ir žmonijai naudingas. Pasaulis yra margas, ir jame atliekamas darbas yra margas. Šitam darbui atlikti reikia ir margų žmonių: aukštų, žemų, tamsių, šviesių, introvertinių, ekstrovertinių ir ambivertinių.

Kuo būti?

Žinant savo palinkimą į vieną ar į kitą būdo rūšį, galima nesunkiai pasirinkti tinkamą savo būdai darbą. Kadangi introvertinio tipo žmonės yra linkę į vienatvę ir kruopštumą, jie tampa gerais mokslininkais, matematikais, knygynų vedėjais, sąskaitininkais, rašytojais, išradėjais, banko darbuotojais. Ekstrovertinio būdo žmonių tinka būti prekybininku, pardavėju, organizacijų vadu, politiniu veikėju, artistu, kalbėtoju, svečių priėmėju ir t. t. Gaila tokio žmogaus, kuris būdamas aiškaus introvertinio charakterio, spraudžiasi būtinai į tokią vietą, kuri reikalauja ekstrovertinių būdo savybių. Kai kurie pardavėjai yra nelaimingiausi žmonės pasaulyje, nes jiems reikėjo būti ne pardavėjais, bet buhalteriais ar sąskaitininkais. Šita klaida lengviau atitaisoma tų, kurie turi ambivertinį būdą. Jiems prisitaikymas prie darbo nesudaro neišsprendžiamos problemos, nes, turėdami pakankamai vieno ir kitų būdo savybių, lengviau prie duotos profesijos pripranta ir joje randa laimę. Tačiau, jeigu kas jaučiasi esąs daugiau introvertinio negu ekstrovertinio tipo, tam vertėtų jau iš anksto apsispręsti

už introvertiniam tipui tinkamą darbą.

Yra profesinių šakų, kurioms ir vienas ir kitas kraštutinis nėra pageidaujamas. Jie turi būti ambivertinio tipo žmonės, tačiau toki, kurių introvertinės ir ekstrovertinės savybės nėra visai palaidotos vidurio kelyje, bet aiškiai pasireiškia. Atrodo, kad ir kunigo darbas reikalauja tokio charakterio. Kunigas turi turėti introvertinį būdą, nes jis turi mėgti vienatvę, maldą, susikaupimą. Ant- ra vertus, kunigas yra skirtas žmonėms. Pas jį ateina visokio plauko žmonės. Jam reikia būti jų vadu, patarėju, tėvu. Panašus charakteris yra reikalingas ir kitoms profesijoms, pavyzdžiui, mokytojams ar profesoriams, kuriems reikia mylėti ir knygų vienatvę ir žmonių draugystę.

J a u n u o l i ,

Tu turi žiūrėti į Kristų, kaip į žmogų, kuris tebegyvena pasaulyje, kuris tave pašaukė iš milijonu žmonių į savo sekėjų skaičių, kuris yra geriausias tavo draugas. Jis mato tavo sąžinę, mato net slapčiausius jos kampelius, dar aiškiau negu tu pats. Jam ne vis tiek, kas iš tavęs bus, Jis turi aiškius planus, Jis yra tau paskyręs kilnų tikslą. Jis nori tave vesti herojų keliais, jeigu tik nepasipriešinsi Jo meilei. Jis nepasitenkina, matydamas tik vieną kitą išorinę tavo religijos praktiką — Jis nori, kad tavo širdis visados būtų skaisti. Kristus nori, kad tavo jaunystė tęstųsi amžinai. Jis nenori pasenusios ir nuo pasaulio atlikusios širdies, Jis nori tavo jaunystės.

F. M a u r i a c

IŠ FILMŲ PASAULIO

Juozas Vaišnys

ANTIKOMUNISTINĖ PROPAGANDA?

Paskutiniu metu pagaminta keletas filmų, kuriuose stengiamasi pajuokti rusų komunizmo principus, čia paminėsiu du šios rūšies filmus: „Silk Stockings“ ir „Jet Pilot“.

„Silk Stockings“ yra nauja versija prieš dvidešimt metų sukto filmo „Ninotchka“, kuriame pagrindinis vaidmuo buvo tekęs to meto pirmo šviesumo žvaigždei Greta Garbo. Dabar Ninotchkos vaidmenyje matome simpatišką šokėją Cyd Charisse.

Filmo turinys maždaug toks. Ninotchka, partijos patikima komunistė, siunčiama iš Rusijos į Paryžių suimti ir grąžinti tris nepaklusnius rusų komisarų, kurie nutolo nuo partijos ir pasiliko gyventi „kapitalistų“ šalyje. Bet, deja, ir Ninotchką ištiko toks pat likimas: trupučiuką pagyvenusi Paryžiuje, ji neįstengė atsisipirti Vakarų aplinkai, per daug greitai pamiršo komunizmo idėjas ir visu moterišku aistringumu metėsi į liuksusini Paryžiaus gyvenimą, visai negalvodama grįžti į Rusiją.

Labai panašus turinys ir antrojo filmo „Jet Pilot“. Rusų aviacijos leitenantė Olga (Janet Leigh), pasivadinsi Anna, skrisdama džetu, nusileidžia J. A. Valstybių aerodrome. Ji pavedama iškratyti ir išklausinėti Amerikos aviacijos pulkininkui (John Wayne). Jau iš pirmo pažvelgimo ji pulkininkui „krinta į akį“. Jis su ja labai švelniai elgiasi ir paskui leidžia jai laisvai skrajoti džetais drauge su juo. Ir Olga neatsispiria „kapitalizmo“ aplinkai — nutaria tekėti už pulkininko.

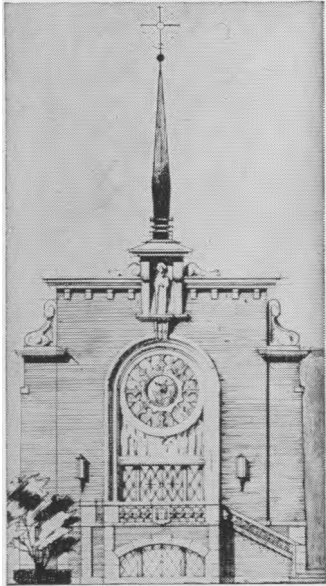
Abiejuose filmuose norėta parodyti, kaip greitai atsisakoma komunizmo idėjų, patekus į laisvąjį vakarų pasaulį. Norėta tas idėjas pajuokti, parodant, kaip lengvai jas Ninotchką išmaino į nailono kojines, o Olga — į šilkinę pidžamą. Bet jeigu šių filmų objektyvus žiūrovas valandėlę šaltai pagalvos ir iš

bendro išpūdžio turės sau atsakyti, ar simpatiščiau čia yra atvaizduotas vakarų pasaulis, ar rusų komunizmas, tai atsakymas nebus toks lengvas, o gal jis bus net komunizmo naudai.

Mat, ir viename ir kitame filme pagrindinės artistės, vaizduojančios komunistes, parinktos labai gražios, labai skoningai aprenktos ir puikiai vaidinančios, todėl ir jų atstovaujamos komunizmo idėjos žiūrovui sušvinta kažkaip simpatišškai. Tiesa, tų idėjų jos greitai atsisako, bet ką už jas gauna iš kultūringojo vakarų pasaulio? Nei daugiau nei mažiau kaip pasidavimą kūno aistrai: nuolatinį „kaklinėjimąsi“ (necking) ir ilgiausiai pratęstus pasibučiavimus su savo meilužiais. Jeigu prie to dar pridėsi nailono kojines ir šilkinę pidžamą, tai bus ir viskas, ką Paryžius ir Amerika sugeba duoti komunizmu nusivylusiam žmogui.

UŽSIENIETIŠKI FILMAI

Jeigu amerikietiški filmai dažnai yra labai negyvenimiški, tai apie užsienietiškus galima pasakyti, kad jie kartais gal per daug gyvenimiški. Deja, dažniausiai yra atvaizduotas tik juodas ir klaidingas gyvenimas. Tokios išvados peršasi pamačius du neseniai importuotus filmus: graikų „Stella“ ir italų „Young and Passionate“. Atrodo, kad graikai jau nuo senų laikų mėgsta tragedijas, tik dabartiniu metu jas įvelka į šio amžiaus rūbą. Apie „Stella“ trumpai galima pasakyti: baisu ir biauru. Niekam jo nepatartume. Itališkasis yra kitokio pobūdžio, jame atvaizduotas labai plikas aistringas italų jaunimo gyvenimas. Kai tėvas, nusijuosęs diržą, savo vedusiam, bet paskui kiekvieną merginą bėgiojančiam trisdešimt metų sūnui tas aistras per vieną minutę išvaro, tai atrodo, kad būtų daug įtikinamiau, jeigu tą „vaistą“ jis būtų pavartojęs bent prieš dešimtį metų.

Tėvų Jėzuitų "Jaunimo Centras" jau užbaigtas statyti. Nuo rugsėjo mėnesio pradžios jau prasidėjo jame Aukštesniosios Lituanistikos mokyklos pamokos. Jau smarkiai lipa aukštyn ir Jėzuitų namų sienos. Šiuose namuose bus graži ir erdvi lietuviško stiliaus koplyčia. Namų užbaigimui ir įrengimui dar trūksta daug lėšų.

Aukas galima siųsti šiuo adresu:

*Jesuit Fathers, 5541 S. Paulina St.,
Chicago 36, Illinois*

Kai pernai "Laiškuose Lietuviams" paskelbėme, kad Tėvų Jėzuitų Čikagoje statomuose namuose galės rasti prieglauda visos lietuviškos organizacijos ir įvairių pažiūrų sambūriai, kurie tik dirba Lietuvos gerovei, tai kai kurių partijų laikraščiai ir žurnalai išreiškė abejojimą, ar tikrai taip bus. Tačiau šių metų spalio mėnesio 6 dieną, kai "Jaunimo Centro" rūmai buvo iškilmingai atidaryti, tas abejojimas gal šiek tiek sumažėjo, nes į garbės prezidiumą buvo pakviesti ne tik visų mūsų jaunimo organizacijų atstovai (ateitininkų, skautų, santariečių, šviesininkų), bet ir krikščionių demokratų, tautininkų, valstiečių liaudininkų, socialdemokratų, frontininkų ir kitų partijų atstovai. Šiuose namuose norima suburti visus geros valios lietuvius į bendrą lietuvišką darbą.

"Jaunimo Centro" namuose bus ir nuolatinė Čiurlionio meno galerija, kuri buvo iškilmingai atidaryta spalio mėnesio 20 dieną.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

LIETUVIŲ BELETRISTIKOS ANTOLOGIJA,
I dalis. Redagavo Bernardas Brazdžionis.
Aplankas dail. Romo Viesulo. Išleido Liet.
Knygos Klubas. Kieti viršeliai, 608 psl., kai-
na \$7.00.

Tai yra tikrai naudinga knyga, kurioje duo-
dama žymiausių mūsų rašytojų prozos vei-
kalai arba jų ištraukos. Šioje dalyje randa-
me su savo veikalais 50 mūsų rašytojų, pra-
dedant Simanu Daukantu ir baigiant Mari-
ja Aukštaite. Maždaug tokio didumo bū-
sianti ir antroji dalis.

RIO DE JANEIRO LIETUVIŲ METRAŠTIS.
Redaktorius - Leidėjas: Kun. Juozas Janilio-
nis. Išleistas dviem kalbom: lietuvių ir por-
tugalų. Leidinyje duodama daug žinių apie
Lietuvą ir apie Brazilijos lietuvių gyvenimą.
Išorinė išvaizda mūsų skoniui nelabai pa-
traukli, bet gal Pietų Amerikoje skonis yra
skirtingas.

KNYGŲ LENTYNA, nr. 1-3, 1956 m. Lietuvių
Bibliografinės Tarnybos Biuletenis. Reda-
guoja A. Ružancovas, 203 Madison St.,
Westville, 111. ir Br. Kviklys, 631 W. 54th PL,
Chicago 9, Ill.

"LAISKAI LIETUVIAMS" 5541 SOUTH PAULINA STREET • CHICAGO 36 • ILLINOIS • U. S. A.

